

K.HOPBOKHANDEL
STOCKHOLM

5 KONST & NYHETSMA[illegible]

1818

Konst och Nyhets Magasin

för

Medborgare af alla Klasser.

Konsten, Tiden, Skämtet och Flärden regera Werlden.

Första Årgången.

Stockholm
Uti Fèhr et Mullers Stentryckeri.

N:o

№ 1.

Första Årgång

I.

Luther.

Sedan nästan hela Europa så nyligen firat en fest til åminnelse af den odödlige Luther, anse utgifvarne af detta verk både för en pligt och för en ära at pryda första bladet deraf med denne märkvärdiga mannens porträtt.

Luther föddes den 10 Nov. 1483 i Eisleben. Hans föräldrar voro ärligt bergmansfolk i byn Möre. Under sitt vistande vid Latinska skolorna i Magdeburg och Eisenach, nödgades han tigga sitt uppehälle medelst sjungande i husen, hvilket gjorde honom sjuklig och nedslagen. År 1501 kom han til Universitetet i Erfurt för at studera lagfarenheten. Då 1505, under en spatsergång, hans förtrognaste vän ihjelslogs af åskan, föll han i en ännu större svårmodighet, och gick i et Augustiner-kloster. Luther harmades öfver det sjelfsvåldet at sälja aflatsbref för alla möjliga synder, hvilket i synnerhet 1516 drefs til ytterlighet i Sachsen genom Dominicanern Tetzel; och den 31 Oct. 1517 anslog Luther på Slottskyrkodörren i Wittenberg (der han var Professor) 95 satser emot aflatskrämeriet. Detta modiga företag väckte et oerhördt upseende. Påfven lät stämma Luther til Rom, men han inställde sig icke, utan flydde om natten, då man redan fogat anstalt til hans fängslande. 1520 den 10 Dec. bar Luther, under Studenternes beledsagande, den Påfliga Bullan utanför Stadsporten, der han upbrände henne. 1521 kallades han til Worms, der han förklarades biltog, sedan han redan fyra veckor förut derifrån afrest. 1525 gifte han sig med Catharina von Bora, en för detta Nunna. I de sednare 20 åren var han för det mesta sjuklig; det oaktadt var han i samqväm munter och skämtsam. Han dog i Eisleben natten emellan den 17 och 18 Febr. 1546.

2.

Decoration af Riddarholms Kyrkan vid högstsalig Hans Maj:t Konung CARL XIII:s begrafning den 20 Mars 1818.

Den teckning som vi här lemna Allmänheten, visar Decorationen af bakgrunden i Kyrkan, föreställande Hans Maj:t Konung CARL XIII:s bröstbild på en piedestal uti Odödlighetens Tempel omgifven af en Gloria, hvarunder sitta på et berg sörjande Sveriges och Norriges Gudomligheter, hållande begge rikenas Vapen på en sköld emellan sig, bevakad af tvänne Lejon. Bröstbilden i Odödlighetens Tempel är en transparent af 7 alnars diameter, målad af Herr Professor Westin, och Glorian består af sammanbundna slipade kristallglas, hvilkas strålar sprida sig til 5 à 6 alnars omkrets, det hela bakifrån väl eclaireradt. Groupen, modellerad af Herr Professor Göthe, är af Gips.

Rummet har icke tillåtit att här lemna en större teckning af det hela, men vi torde framdeles få tilfälle at äfven meddela den inre Decorationen af Kyrkan med Catafalken och dithörande prydnader.

№ 2

Död den 5 te Februari 1818. — Begrafven den 20 ten Mars 1818.

N°. 3.

1818

3.

Törnrosen.

Kärleksguden gömde sig,
full af list, en dag i kalken
af en Ros; här söker mig
ingen, sad' den lilla skalken!

Satt der, dold och lyssnande,
inom bladen innesluten,
glad, men skälmsk och väntande,
at bli af en skönhet bruten.

Menlöst kom Sophie och bröt
Rosen, stack den under Schalen;
sade: »ack hvad du är söt!
jag skall bära dig på balen.«

Genast, utan stoj och larm,
smög sig Guden ur sin gömma
in i flickans öppna barm,
at sitt hela Koger tömma.

Från den dagen han kom dit
blef han envåldsherre redan,
och ännu gör han med flit
mycken oro der allt sedan.

Flickor! akten Er, jag ber,
gransken Rosen, in i kalken;
när J minst det vänten Er,
smyger han sig dit den skalken.

4.

Nya Moder från Paris för Februari månad.

I stället för att fästa en tjock hårfläta på hjessan, bruka flera Damer at låta håret vara helt slätt, deladt uti två til tre rundlar. Modkrämerskorna förfärdiga för aftonsällskaperne många tyll-mössor, garnerade med blonder, hvarpå de vanligen fästa blommor. Man nyttjar å nyo ringagtigt randade tyllremsor til turbaner. Flere rosenfärgade eller hvita hattar (chapeaux parés) äro ganska låga, ofvanpå helt platta, med skärmen helt litet upviken i pannan och i nacken. När dessa hattar prydas med fjädrar, är det vanligtvis en Marabout (et slags dun-fjäder). Länge har skärmen af promenadhattarne (chapeaux à passe) lemnats bar; men nu sättes en temligen bred blond derpå, med ganska få veck. På flera tyllmössor (cornettes) får man nu se fjädrar. Några hattar äro redan prydda med hvita eller blå syrener. Man nyttjar icke mera blomster af sammet. Kölden har åter satt de såkallade Witzchouras (et slags öfverplagg) i bruk; de flesta hafva inga pelerin-kragar af pelsverk, men blott en högtstående pelskrage. Man har äfven sett bal-klädningar af flor, med 5, 7 til och med 9 rader randiga skottska sammetsband nedantil. Til dessa klädningar bäres et atlas-lif kantadt med samma slags band som klädningen. Konst-sammet (velours simulé) kallas et slags tyg som nyttjas til Witzchouras, Spencer och Hof-kappor (manteaux de Cour).

a. Håret prydt med rosor af tvenne slag. Krusflorsklädning med lif af sidensars. Hvita handskar och skor.

b. Hårprydnad sedd bakifrån. Tyll-klädning.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Carl Deleen, 1818.

N:o 4.

b. a.

Första Årgång.

№ 5.

Första Årgånge.

5.

Decorationen af Slottets norra façade eller den såkallade Lejonbacken, vid Konung CARL JOHANS hyllning den 19 Maj 1818.

Många tusende Svenskar hafva varit vittne til den högtidlighet, som med ouplösliga band sammanknutit Konungens, Dess Sons och Svenska Folkets öden. Många tusende Svenskar hafva sett huru smakfullt och passande för Konungen och Hjelten den Läktare (Tribun) var upbyggd och decorerad, hvarifrån de sågo CARL JOHAN i åsyn af den ärestod som den allmänna tacksamheten egnat åt minnet af den store Konungen, som föll stridande för tankans frihet. Med förtjusning har folket ifrån detta rum hört dessa oförgätliga ord: »om namnet af eder Konung är Mig kärt, är det der»före att jag nu kan mera odeladt öfverlemna Mig åt vården om eder säll»het. Denna är Min dyrbaraste, Min enda ärelystnad; den skall lifva alla »Mina tankar, leda alla Mina gerningar och *eder kärlek skall blifva Min »belöning.*«

Med vördnad och tacksamhet hafva Svenskarne til sin lagkrönte Konung aflagt deras hyllnings-ed ifrån detta ställe, hvaröfver vi här lemna en teckning, på det äfven de frånvarande måtte få en mera försinnligad föreställning af det helas utseende, pragt och scenens outplånliga minne. Vi tro oss icke behöfva gifva en vidlyftig beskrifning af denna teckning. I alla Landsorter finnas de som kunna berätta huru stor, enkel och imposant denna Läktare varit sammansatt, huru den återkallade i minnet den ursprungliga anledningen til dylika fester: Fältherren, som under en thron-himmel i et af lansar och fasces uprest stort tält, emottager af krigshären och et frälsadt Folk dess försäkran af lydnad och trohet såsom tacksamhets-offer, den säkraste borgen för orubbligheten af deras öden, och för helgden af deras ed.

Ehuru liten scalan til ritningen blifvit tagen, har dock endast thronhimmeln eller det medlersta af Tribunen här fått rum, ehuru den sträckte sig ut åt båda sidorna i lika längd med Slottets façade, nära 200 alnar, hvarest den slutade sig i tvenne halfrundelar, i lika styl med det öfriga; provinsvapnen voro fästade på lansarne som upburo de främre draperierne i blått och guld.

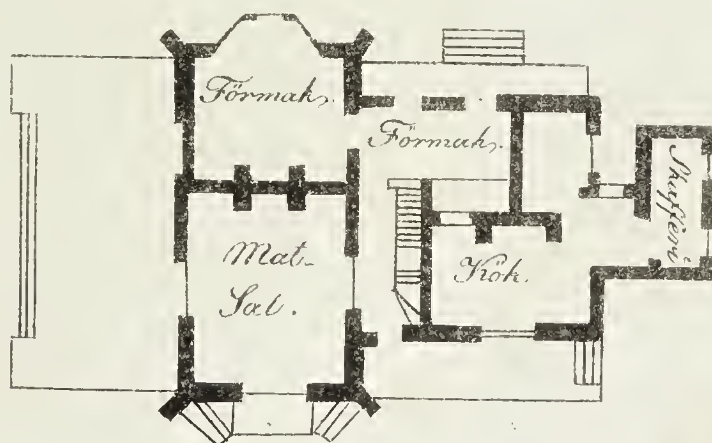
6.

En Trädgårdsbyggning i göthisk stil.

Under namn af *Cottage*, som egentligen betyder en koja, backstuga eller hydda, hafva Engelsmännen i sina Trädgårdar upfört hus eller byggningar, som långt ifrån at svara til detta namn, äro mer eller mindre prägtige, hvarföre de ock stundom blifvit benämnde: *cottage ornée* (prydd koja), *gothic cottage* (göthisk hydda), och nu mera utgöra en väsendtlig del af deras Parkers försköning. Vi äga på vårt språk icke något egentligt namn för dessa byggningar, ty det fordna ordet Lusthus tages i en inskränktare bemärkelse och upfyller icke ändamålet af en Cottage, som äfven är et boning-ställe för et mindre hushåll och dymedelst förenar nyttan med det pittoreska och romantiska. Plantage, hvarmed i sednare tider dylika ställen i våra Trädgårdar blifvit benämnde, skulle til en del förklara meningen deraf, ehuru med detta ord egentligen förstås sjelfva planteringen af träd och växter, och således icke är så omfattande eller bestämmande som ordet Cottage, likasom ordet Landthus i sin rätta mening betyder et våningshus på landet i sitt ekonomiska förhållande til jordbruket, utan afseende på dess belägenhet uti Trädgårdar eller Parker; man torde således under et allmänt namn af Trädgårdsbyggning komma detta ord så väl som det fransyska *maisonnette* närmast, och med epithetet grann, landlig, göthisk m. m. lemna här en teckning af en liten byggning i göthisk styl passande i en Park. Den består af et mindre och et större förmak, en mat-sal, et kök och et skafferi samt fyra rum i öfra våningen. Källaren är under matsalen och stora förmaket. Tjenstefolkets rum äro några trappsteg lägre än de öfriga, genom et mellantak (entresol), men ingalunda synligt eller menligt för byggningens yttre utseende eller fägring.

№ 6.

Första Årgång.

N:o 7.

Första Årgång.

7.

Sy-mönster på Mousseline eller trådflor.

Medan rummet det tillåter, tro vi göra våra läsare en tjenst at här meddela et bref eller Pro-Memoria af General-Amiralen Grefve Ehrensvärd *med dess egenhändiga annotation til Konung* Gustaf III, *i anledning af Konungens resa til Italien, hvilket i manuscript förvaras i H. E., Statsministern Grefve* von Engeströms *Bibliotek, hvilken Herre benäget tillåtit oss meddelandet deraf.*

Det första Eders Maj:t märker på sin resa til Italien är smakens omskiften ibland de folkslag E. M. genomfar. Detta märkes öfverallt; men hvad i synnerhet E. M. får se åt södra delen af Europa, är at smaken tar til.

Om E. M. ville bese denna progression på lättaste sätt, täckes E. M. beskåda den sämre allmänheten, ty hvad de bättre angå, så visa de ingenting så klart, at icke man behöfver mycket arbete at dömma med säkerhet om nationerne; detta kommer dels i anseende dertil, at de förnäme antaga hvarandras bruk, dels i anseende til någon hel nation som kan ha et herravälde i seder, dels igenom den ostadgan och förmognad öfverflöden naturligtvis gifva.

Öfverflöden sätta et visst glitter i lefnaden, smaken i sjelfva allmänheten ger lagar åt Artisten, man förlorar smaken genom smaken sjelf. Den menskliga svagheten, beqväm til en viss känsla, uti et visst lefnadssätt, hatar sanning, följagtligen skönhet, som är en perfection af sanning, och det qvicka och granna försöker hvar dag förgäfves at ge stora känslor, hela verlden blir otilräcklig at blott med genie få smak.

Det är ibland Bondfolket, när E. M. reser, man får smakens historia, och kastande sina ögon på den upbrukade konstens producter, gör E. M. sjelf denna besynnerliga historiens slutmening.

(Forts. i nästa Häfte).

8.

Nya Moder ifrån Paris för Juni månad.

Ehuru Modkrämerskorna ännu förfärdiga många hattar af flor och krusflor, ser man dock nu på promenaderne flere halmhattar än förr. Halmhattar på hvilka skärmen i midteln (frammanföre) är något nedviken och åt sidorna vidgar sig utåt, äro i bruk; detta mode, som nu gått til öfverdrift, efterföljes dock af många. Åtskillige hattar prydas med et slags flors-band så glest at man kallat dem marabout-band (dunfjäders-band), och med dem kantas skärmen. Et slags hattar kallas äfven *Capotes*, de äro ibland af skottskt flor med tvenne svärjande (disparata) färger, brunt och grönt; på några hvita florshattar (Capotes) ses äfven stora veck af flor som slingra sig omkring med stora törnrosor til hälften synliga eller fördolda; några hattar prydas äfven med ranka af prestkrage-blommor (Chrysanthemum Leucanthemum Linn.); eljest hafva Neglikorna intagit törnrosornas ställe på venstra sidan af hattskärmen, och man sätter 6 til 7 deraf uti en klase. Coleretterne hafva för värmans skull blifvit bortbytte mot enkla halskragar (fichus), och antalet af klädningar med korta ärmar har ökt sig betydligen: bara armar hafva härigenom åter blifvit synlige ner åt armbågen, der en fyllig handske vidtager. Som en god del af nackhåret blifvit förvandladt i lockar och flyttats framåt, så göras nu hattkullarne (les fonds des chapeaux) mindre rymlige. Några broderade Mousseline Mössor (Cornettes) äro gjorda som hufvor (toquet), det vill säga, hafva tvenne valkar i ställe för en, och bestå af trenne stycken. Pantalonger af nankin nyttjas nu af alla Herrar, antingen de äro unga eller gamla, eleganta eller hvardagsklädde.

Fig. Pelerine i form af halskrage, hatt och klädning af Cambric.

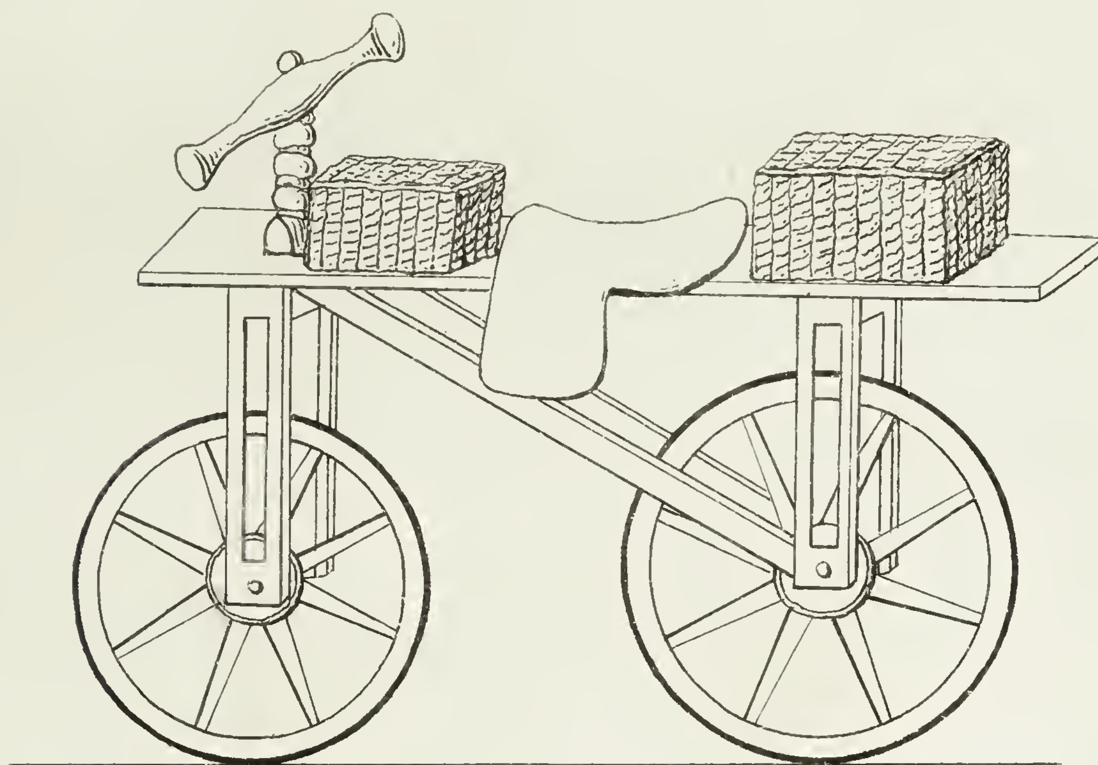
STOCKHOLM,
Tryckt hos Carl Deleen, 1818.

№ 8.

Första Årgång.

№ 9.

Första Årgång.

9.

En Draisine.

Bland nittonde århundradets nyare upfinningar är äfven en gång- eller spring-machine, hvilken efter sin upfinnare, Kammarherren Baron *von Drais*, blifvit kallad Draisine eller Draisienne. Denna machine är af ganska enkel sammansättning och består af et två alnars långt bräde med tvenne hjul under, det ena framför det andra. Ungefär midtpå brädet är et slags sadel, hvari man sitter liksom på en sadlad häst, och förmedelst fötternes rörelse bakåt sätter machinen i gång, under det man med båda händer håller i tverträdet af den främre stolpen som är rörlig och hvarigenom framhjulet kan vridas åt hvilken sida man vill, för at gifva Draisinen den direction man behagar. På jemn väg rullar machinen af sig sjelf 20 til 30 alnar, utan at den åkande behöfver sätta någon fot i marken. De små korgarne fram och bak om sadeln tjena at föra bagaget. Med ringa öfning lär man sig snart at färdas med densamma både på jemn väg, samt utföre och upföre backar, hvilket sednare likväl är tröttsammare i den mån backen är brant, och fordrar således mera styrka at genom fötternas sparkning motarbeta sluttningen, då man deremot utföre endast behöfver hålla jemnvigten och lindrigt styra machinen med tåspetsarne, och hon rullar af sig sjelf. At detta åkdon endast är användbart på hårda, banade vägar, och blott gagneligt för den arbetande klassen men icke för Sybariten, finner man lätt af constructionen och af sättet hvarpå det nyttjas.

10.

Fyra små Kojor.

Oberäknadt den prydnad en sådan liten koja oftast åstadkommer i en Trädgård, der localen tyckes begära henne, eller vandraren af henne öfverraskas eller hon af honom upsökes, äger den ofta en verklig nytta såsom användbar til mjölk-kammare, til brunnar, vakthus, redskapshus eller afträden. Vi lemna här ritning til fyra olika kojor. *a.* är öfverklädd med bark. *b.* antingen af dertil gjord spån, eller belagd med snäck- eller ostronskal; äfven små-sten. *c.* är uprest af unga trädstammar, hvilka öfverst och nederst äro sammanbundne med vidjor eller granrötter. *d.* upbyggd af telg-sten eller särskilt dertill slagen ler- eller tegelsten. Alla äro täckta med halmtak.

Grefve Ehrensvärds Bref til Konung Gustaf III.

(Forts. från 2:dra Häftet).

Bland Tyskar får E. M. se mycken håg för grannlåter, men Skaparen har nekat folkslaget smak.

Fransosen tänker mycket, har skicklighet och en smak som förnöjer, men tjenar blott för qvickhet och fruntimmers-ögat.

Uti öfra delen af Italien ser E. M. huru Kyrkans rikedomar och ogjorda tycken yrat med fulla krafter, men öfver allt frambryter geni, nyheter, vördnadsvärda omåttligheter, och någonting man i början sätter värde på.

I Rom ser man allt det samma, men mycket mera allvarsamt.

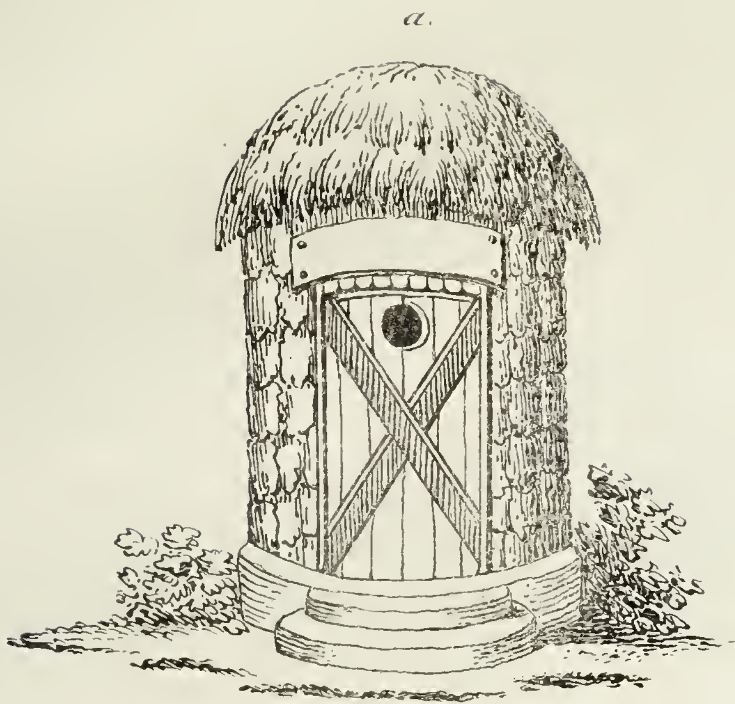
Uti Neapel synes grant, oförståndiga prydnader, barnsligheter, men et glädtigt och godt som kan ursäkta.

Emedlertid kan det aldrig falla E. M. in at tro Neapel med skäl i gamla tider fått heta Grekelandet, och at i Rom fans så många sanna mästerstycken. E. M. följer derföre med nöje Nationernes egna lynnen, och smaken in i bloden på hvart folkslag, för at finna troligt at fordna vissa nationer gått långt.

Det blir E. M. roligt at se en sak besynnerlig nog, huru folkets Physique tyckes bli vacker åt söder, huru tycket alldeles förändras

№ 10.

a.

b.

c.

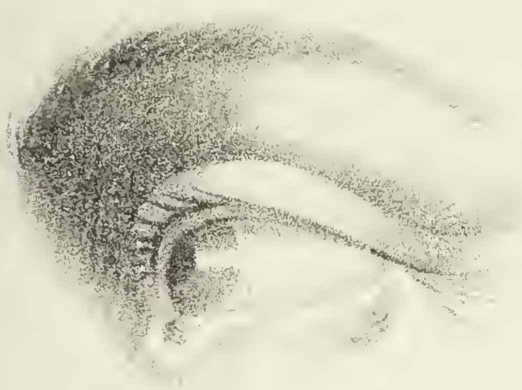
d.

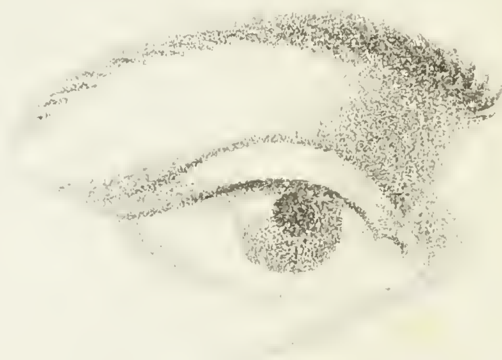

Första Årgång

N:o 11.

Första Årgång

hos könet när man kommer öfver Tyska gränsen, antingen om Alperna eller Friolska bergen, huru händer och fötter bli bättre och bättre lagde och skapte, allt som man kommer närmare Medelhafvet. Då man öfverkommer Apenninerne, huru ålderdomen behåller någonting fast och ärbart i ansigtet, och huru små barn alltid se friska ut. Återigen när man reser från Söder åt Norr, huru liksom Physiquen tar af, huru ådror och senor svälla på händer och fötter, medan hullet lägger sig ned; ålderdomen huru den får et flatt och lidande utseende, huru åtbörderne förändra sig åt Tyskland, och ändtligen när man råkar in i Tyskland, huru man saknar det man sett.

Physiquen är en grundval i djuret til dess känslor och utbrott, uti en Nation således til dess smak. Och ju mer en sak är konstig, at det tyckes vara inga reglor dertil, ju mera sammanhängande tyckes den saken ligga med sjelfva machinen.

Gemena folkets klädedrägt är derföre alltför nöjsam, den visar huru somliga folkslag hata smak af allt sitt hjerta. Omkring Neapel får man återigen se bondflickan klädd tvifvelsutan i sin fordna Grekiska drägt, så enkel, så ledig och så lätt, och derjemte för ögat i en sådan allvarsam täckhet, at man finner delarne som utgöra skönhet, blott bestå uti enfaldiga behof och en mycket mogen natur.

Det man märker för öfrigt ibland folkslagen, är deras hus. Fransyska och Tyska bondhusen med sina vederstyggelser af de olyckliga behof hårda climater alstra, skräma bort det mest nyfikna ögat, i stället för at Neapolitanska bondhusen göra prydnad på sitt Landskap.

Skålar, koppar, krus, krukor uti Neapel och Sicilien, göras af Bönder, och befinna sig, olyckligtvis för oss, i bättre form och proportioner än kärlen på Marienberg, i Sevre, i Berlin, i Dresden.

De upbrukade konsterne visa sig icke så redige; det är et otroligt arbete man har at finna, huru en lappris-tafla i Neapel har en naturligare smak än det Romerska mästerstycket, och huru den Romerska lappris-taflan har en mera sann smak än den Fransyska med all sin läckerhet. Jag har också märkt huru det är svårt för en van allmänhet at finna et snörlif fult.

(Forts. i nästa Häfte).

II.

Principer i teckningen af mennisko-ögat.

12.

Nya Moder från Paris för Juli månad.

Våra eleganta Damer tröttna icke vid florshattar; hvaraf några med mellanstycken (entre-deux) af himmelsblått eller gridelint atlas på skärmen (la passe). Några hattskärmar äro nästan helt raka, och inom några dagar hafva prestkrageblommor, antingen i ranka eller i hela klasar blifvit de mest rådande på dem, eljest är äfven rönnblomman i mode; få halmhattar bäras numera utan skygge bak; man viker up dem mer eller mindre, stundom låter man skärmen vara hel och hållen och sätter hatten på hufvudet sådan han är. Guimpe kallas et slags kragar af mousseline, som betäcka hals och bröst, af hvilken anledning de äfven fått sitt namn, emedan man fordom kallade Guimpe et slags halskrage som nyttjades af Nunnor. Sautoir kallas et slags Schawlette som vårdslöst med ett slag knytes om halsen, (nästan såsom Sjömän bruka sina silkeshalsdukar); de göras äfven af Casimir. Pelerinerne behöfva icke alltid vara lika med klädningen. Krusflor har åter kommit i bruk; och nyttjas af flera färger, såsom rose, gridelint, citrongult och hvitt. Skärp af Skottska band brukas mycket. På promenader och i offentliga trädgårdar är alltid hvita färgen rådande. Man bär hvita klädningar mer än 4 finger kortare än underkjorteln (le par-dessous). Garneringen på klädningen och underkjorteln är då alldeles lika. Några lif med skört (canzous) utgöra med detsamma et klädt lif och en halskrage (Guimpe à la vierge).

Frackar af mellanblått kläde med svart sammetskrage hafva i höjden 9 knappar af en gul metall. Pantalongerne räcka ned til fotknölen, der de endast hafva en söm och utan listor vid sidorna, nästan alla af nankins färg. Någre Cavalierer, för at utmärka sig, bruka grå Pantalonger med dubbla skarlakans-listor vid sidorna. Man bär ännu vestar af piqué, til färgen liknande färskt smör eller ock paillegula. De randige vestarne äro af tyg som är piqué mellan ränderne; på alla slags vestar brukas en hvit kant. Svarta hattar af pressad glänsande halm, brukas mycket.

Fig. Frack med sammetskrage och öfverspunna silkesknappar af samma färg. Pantalonger af nankin.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Carl Deleen, 1818.

No 12.

Första Årgånge.

N:o 13.

Joh: Gabr: Oxenstjerna.

Första Årgång

13.

Johan Gabriel Oxenstjerna.

Oxenstjernas själ helsade jorden första gången 1750. — Han sjöng Dagens Stunder och Skördarna. — Han talade som Thomas. — Gustaf III var hans Mecenas. — Han gjorde Miltons Förlorade Paradis til et Svenskt original. — Han öfversatte Tasso och hade med purpurn Aristides' dygder. — Han dog 1818.

För hans beundrare är et omständligare yttrande för tidigt; för dem som fråga: hvem var han? Om han är Svensk, — är det för sent.

14.

Nordiske Myther.

Odin.

Sedan våre läsare dels genom Herr Lings föreläsningar, dels genom Recensionerne i Stockholms Posten och Allmänna Jurnalen, dels genom den särskilt tryckta Betraktelsen öfver Göthiska Förbundets Exposition af konststycken, redan til det väsendtligaste äro bekante med uphofvet, ändamålet och fortgången af återuplifvandet och en allmännare kännedom af våra äldsta förfäders Mythologi, torde för oss endast återstå at tid efter annan meddela några ritningar af de nyare compositioner Konstnärerne lemnat i ämnet, och vi fullgöra så mycket hellre denna skyldighet, som vi äro öfvertygade at de med särdeles nöje mottagas af hvar enda varm tilbedjare af vår nordiska fornålder.

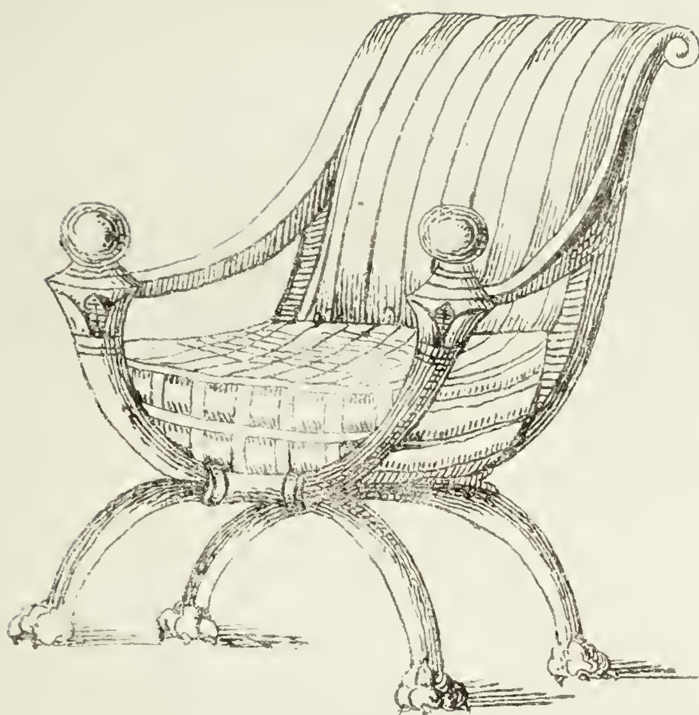
Vi göra således början med en Statue af Odin, gudarnas och menniskans fader, sinnebild af ljuset och den intellectuella kraften, upfinnare af Runor, Sång, Krigskonst m. m., sittande på sitt högsäte Hlidskjalf, der han ser och begrundar allt hvad som sker i verlden. Han är framställd med sina tilhörigheter: Spjutet Gugner, Brynjan, Ringen Draupner och Hjelmen; på hvilken konstnären som ornament anbragt korparne Hugin och Munin, (Tanken och Minnet). Statuen är af Gips, modellerad af Herr B. E. Fogelberg.

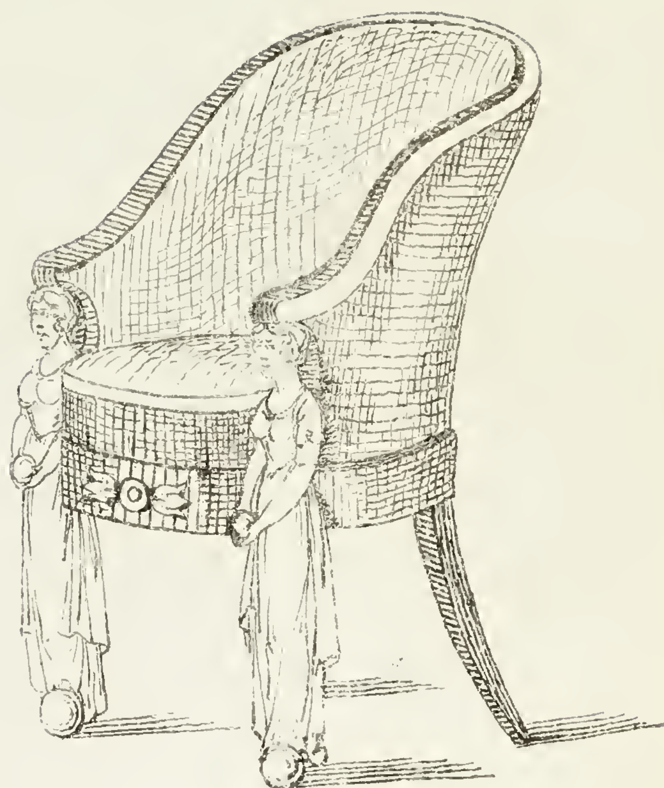
№ 14

Första Årgång.

№ 15.

Första Årgång.

15.

Tvenne moderna Stolar.

Grefve Ehrensvärds Bref til Konung GUSTAF III.

(Forts. från 3:dje Häftet).

Naturen är alltför lätt ställd i oreda af de så kallade förbättringar; man måste derföre låta sitt öga alltid åtfölja det simpla, och derigenom dömma Nationerna.

Man blir ofta frestad på et sådant sätt at fördömma mångfaldiga saker, som förkastade Lagar och inkomna seder infört oskyldigtvis, men til et förderf för det oskyldiga nöjet i verlden at se det vackra, njuta och lefva med styrka.

E. M., uplyst i mennisko-historien och född til Lagstiftare, har et stort nöje då han gör slutsatser efter simpliciteterne. Desse slutsatser komma at strida emot många Autorer som sökt smickra sig och Regenter. De ha den sats, at öfverflödet drifver konsterna til sin höjd, räknandes smaken som et intet, och at Regenten är stor, då han endast vet betala och beställa.

E. M. finner tvertom på sin resa, at detta blott förökat Artisternas antal, och förlorat hela smaken i Europa.

När E. M. hinner få se Antiqua efterlemningarne, tror E. M. i början ett af två, antingen at allting deraf är vackert, eller tycker E. M. om ganska få saker; detta härrör blott af, at intet ofta sett den stylen de gamle haft. Antiquen har en styl de moderne dels hatat, dels icke kunnat få: den ligger uti et slags naivetet. Men slutligen får E. M. et stort nöje at se hvad fullkomlighet menniskan kan lägga vid sitt allraminsta, med hvad ordning hon följt naturen blott för at komma til et stort nöje, och hvart menniskan är mägtig at gå, då hon alltid behåller det känslosättet at arbeta för efterkommande. Huru desse alla saker synas i alla de gamlas konster, och huru de haft upsigten på prydnaden för at föra den til nytta, igenom et evigtvarande stort ändamål, och derigenom handterat konsterne som en egentlig del i sammanhanget, och deras skyldighet och smak som en stor fråga i Lagstiftningen.

Besynnerliga saker ser man i Antiquen.

En besynnerlig sak, som intet existerar i vår konstverld, är et

ständigt varande manér. Hos de gamla se alla saker ut som af en Mästares hand, i dess barndom, under mogna åldern och på dess ålderdom; detta bevisar jemte deras fullkomlighet, at hufvudprinciperne i skönhet arbetade och fullkomnade deras sanna smak, gjorde allting likformigt, och utgjorde en sann smak, följagtligen den enda rätta som fins til i verlden.

En annan besynnerlig sak finner E. M. vid genomseendet af Cabinetterne, nemligen at allting skildrar blott Religion och Regenters Historia; man ser aldrig de låga delar i lefnaden, och de allmänna händelser i privata slägter.

En annan besynnerlig sak kan icke undfalla E. M., nemligen at det Pittoreska valdes aldrig ur den söndriga och capricieusa naturen. Diogenes hade aldrig slarfvig kappa, och Grafvården sirades aldrig med dödskalle: det pittoreska söktes alltid uti det fullkomliga, uti det vackra.

En annan besynnerlig sak får E. M. se i Cabinettet i Portici. E. M. får se huru Armurerne, som der förvaras, se annorlunda ut än de som befinnas skildrade; derigenom märkes huru Artisterne alltid sökte det vackra, och då hufvudsaken var tagen, uteslöts en hop af accessoirer som utgjorde ibland det fula.

(Forts. i nästa Häfte).

16.

Mode-Costume ifrån Wien.

Fig. Håret uplagdt och fästadt med en kam af sköldpadd. Klädningen af Cambric med en utsydd bred bord (entoilage) nedomkring. Spencern är sammansatt af spetsar och uddigt vikna cambrics-remsor med rosa-taft inunder. Fraisen och manchetterna äro af genombrutna spetsar — (dentelle à jour). Skor af grönt cordenelle (et slags bombasin), kantade med glansklä-der (maroquin) och fästade med små skospännen. Genombrutna strumpor.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Carl Deleen, 1818.

No. 16.

Första Årgång

№ 17.

PRISCUM
RESTITUIT
NIDAROSIÆ
DECUS

Första Årgång

17.

Äreporten i Drontheim vid Konung CARL JOHANS intåg den 1 Sept. 1818.

Förvissade om våra läsares bifall, lemna vi under denna Nummer en teckning på den Triumfbåge eller Äreport, som våre Norrske medbröder upfört i Drontheim då de första gången mottogo sin Konung inom sina murar. De allmänna Tidningarne hafva redan meddelt det väsendtligaste af detta högtidliga skådespel.

Med hänvisning til N:o 104 af Stockholms Posten för den 11 Sept. detta år, få vi nämna, at Äreporten var upbyggd på stora gatan, samt helt och hållet öfverklädd med granris, inuti uplyst af en stor ljuskrona och rundt omkring af stora lyktor som stodo på 16 piedestaler *), och at det hela var af en ganska god effect. På den sidan som pryddes med Konungens Namnchiffer, lästes: *Priscum restituit Nidarosiæ decus*, (Han återger Drontheim sitt fordna anseende). På den andra sidan lästes under H. K. H. Kron-Prinsens Namnchiffer: *Regis & Populi deliciæ*, (Föremålet för Konungens och Folkets kärlek). Norges och Drontheims vapen suto å begge sidor om inscriptionerne. Rörande och vacker var scenen under Äreporten, der Konungen och Kron-Prinsen helsades af Grefve Trampe och 12 unga Damer, hvilka sjöngo verser til firande af de Höga Personernes ankomst.

*) Hvilka utgjorde et helt med sjelfva Äreporten.

18.

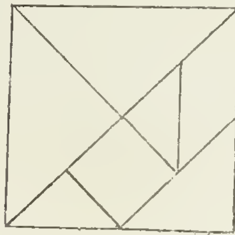
Chinesiska Figur-spelet.

Våre Läsare torde med skäl äfven fordra af oss, at vi meddela något om det nu brukliga nya sällskaps-tidsfördrifvet som påstås vara af Chinesisk uppfinning, hvarföre Engländaren kallat det *Chinese Puzzle* och Fransmännen *Le casse-tête chinois.* Det är enkelt men sinnrikt, och består i en rätvinklig liksidig fyrkant, som är delt i 7 olika delar, nemligen i 5 trekanter, 1 rätvinklig fyrkant och 1 på längden skefvinklig fyrkant (se Fig. a). I den mån desse 7 delar på olika sätt sammanläggas, upkomma deraf olika figurer, som til en oändelig mångfaldighet kunna förändras. Inom conturen af en sådan figur kan man åter tänka sig vissa skapnader, hvilka stundom tyckas liksom fordra denna contur och at conturen ej fordrat skapnaden. Sådane äro de 4 figurer dem vi här lemna, hvilka visa conturens användbarhet, ehuru de genom den ifyllda teckningen til en betydlig del försvåra läggningen deraf, hvarigenom spelets intresse likväl betydligen ökes.

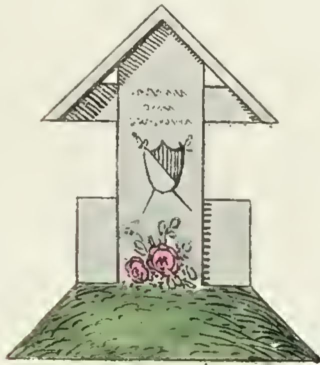
№ 18.

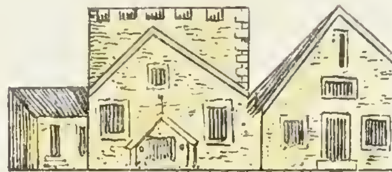

a

Nº 19.

Första Årgångle

19.

Carricatur, af Nordquist.

Nordquist är en ibland de Svenska Artister som Fäderneslandet gemensamt med alla Målarekonstens älskare länge skola sakna. Han bildades til Konstnär vid Svenska Målare- och Bildhuggare-Akademien i Stockholm, som, til belöning för hans flit och utmärkta talang i Landskapsmålning, uptog honom til Agréé. Denna första rättvisa åt hans förstjenst åtföljdes snart af en ännu lyckligare upmuntran, då han af Konungen erhöll en resepension, för at besöka konsternas hufvudsäten Rom och Italien. Ännu på gränsen af Sverige tycktes likväl Fosterjorden med våldsam hand vilja qvarhålla sin älskling, då han vid et olyckligt fall ur vagnen nära Helsingborg afbröt benet, och nödgades länge begagna Läkarevård. Men hans liflighet öfvergaf honom icke et ögonblick i motgången, hans snille förstod at göra en lek af sjelfva olyckan, och hans qvicka Carricaturer öfver denna händelse, som hafva et verkligen Hogarthiskt lynne, bevisa huru frisk hans själ var, äfven under de häftigaste kroppssmärtor. Liggande på sängen med et spjelkadt ben, gjorde han, under samtal med dem som besökte honom, flera handteckningar, hvaraf de öfver visan: *Du som i höghet tror sällheten vinnas*, äro de enda som hitintils blifvit allmänheten meddelte, samt öfver sig sjelf och sin egen belägenhet den, hvaraf vi här lemna et troget aftryck. En Satyr håller honom i örat och leder honom med spjelkadt ben fram på Scenen. En bedröflig inledning til en fattig Artists utrikes resa.

Ändteligen blef Nordquist återställd, och anträdde den så högt efterlängtade resan. 1802 ankom han til Paris, der han en tid, under den namnkunnige Professor Renault, förvärfvade sig en större säkerhet i figur-teckning. På sina mellanstunder tecknade han, utom flera andra vuer, den sköna utsigten vid St. Cloud, hvilket mästerliga stycke nu äges af Hofmarskalken Grefve Gustaf Bonde. Hösten 1804 anträdde han resan til Rom, då han icke passerade något märkvärdigt ställe, utan at afteckna det, och voro nästan alla hans teckningar åtföljda med högst intressanta reflexioner. Roms classiska jord tycktes åter lifva Nordquists kärlek för Landskapsmålningen, och under vandringen ibland dess heliga ruiner, samt små lustfärder til Tivoli, Albano och Frescati, med flera märkvärdiga ställen, utkastade han en mängd vuer, som ägde et högt konstvärde *).

(Fortsättn. e. a. g.)

*) Större delen af dessa dyrbara arbeten blefvo såsom misstänkte för pestsmidda strax efter hans död i Neapel upbrända, tillika med hans öfriga lilla qvarlåtenskap.

20.

Nya Moder från Paris för Sept. månad.

Håret coefferas lågt, men mest som förut, och prydt med en rosen-guirlande i form af en krona. Alla blommor höra til ordningen för dagen, och fästas stundom enkla, stundom i klasar. På Capoter (hattar) af gros de Naples ser man helt små prestkrage-blommor. Dubbla rosenröda eller gridelina blommor af Rosenlager *(Nerium Oleander)*, äro ännu i mode på hvita hattar. Likaså gridelint eller ponceau-rödt Caprifolium *(Lonicera Periclymenum)*. Mycket florshattar synas ännu, äfvensom af krusflor och gros de Naples. Några himmelsblå krusflorshattar hafva garniture af blå blommor; de nyaste äro citrongula krusflorshattar med en hvit marabout, eller törnrosor af lika färg som hatten. Hvitt och rosenrödt äro för öfrigt ännu alltid rådande färger. Omkring kullen af somliga hattar har man sett guirlander af mogna vindrufve-rankor och klasar, ehuru en stor klase af prestkrage-blommor mera nyttjas. Mössor (toques) nyttjas äfven af gros de Naples och af flor, upvikne på ena sidan och sittande på sned; några rosenfärgade, andra hvita, med en marabout eller med Strussens tofs-fjädrar. Mycket Cambric och flor synes på promenaderne. Peleriner nyttjas nästan allmänt. Falbolaner (volants) bouljoner och mussellikt hopvikne garneringar (toques), brukas nu mest på klädningar. Til hösten skola hvita merinos-klädningar, broderade med brokigt silke, komma i bruk. Unga Damer som bära klädningar med långt lif, nyttja skärp, somliga af svart sammet med en rosett bak, och två långt hängande ändar kantade med en frans; andra af grönt maroquin eller ock sammet med et stort stålspänne bak. Somlige låta ena skärpändan hänga lika långt som klädningen. De små halskläden (sautoirs) af crepon de Barège, hvilka redan år 1807 voro i mode, börja nu åter at nyttjas.

Fig. Cambric klädning à la vierge. Halsklädet af crepon de Barège med fasonerade fransar.

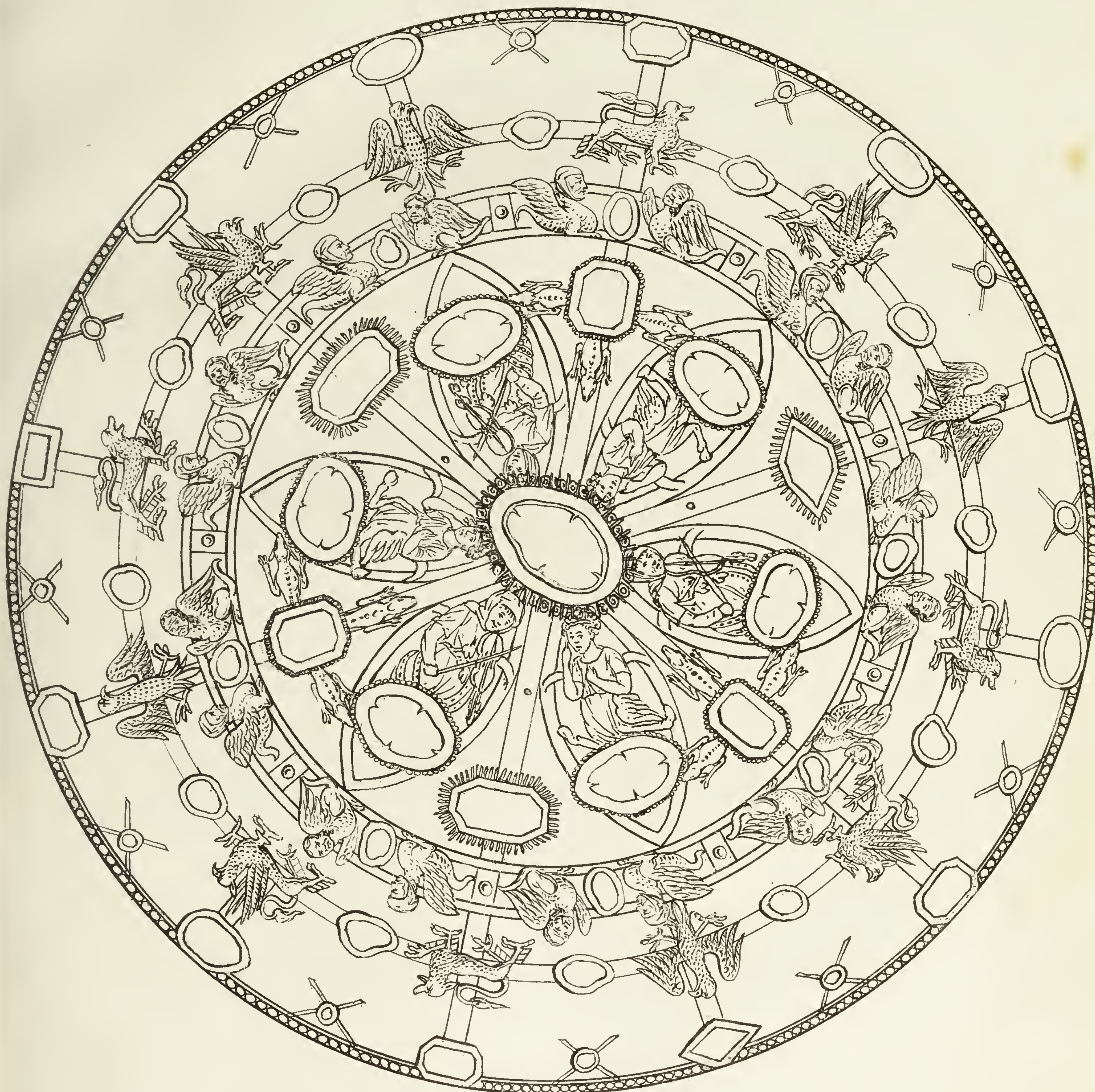
STOCKHOLM,
Tryckt hos Carl Deleen, 1818.

N:o 20.

Första Årgång.

№ 21.

Första Årgång.

21.

Fynd i Motala Ström år 1818.

Sedan Herr Cancellie-Rådet och Ridd. Hallenberg nu mera utgifvit sin *Berättelse om et i Motala Ström träffadt Fynd*, vilja vi äfven tillfredsställa våra läsare med en noga handteckning deraf i *samma storlek* som sjelfva stycket, tillika med en kort beskrifning på dess utseende och beståndsdelar. Det hittades den 4 Sept. i Motala Ström, emellan sjöarna Roxen och Glan, nedanför Kimstad qvarn, i Kimstad Socken och Risinge Tingslag i Östergöthland, och består af en cirkelrund guldplåt prydd med ädla stenar, Rubiner, Ametister och andra olika färger, hvaraf endast Rubinerne äro slipade. Midtuti sitter en Saphir, smal åt ena ändan och bredare åt den andra, omgifven med filigrans arbete af guld; dernäst 6 sittande mennisko-figurer med hästfötter, hvarannan fruntimmer; karlarne spela på fiol och fruntimren hålla högra handen för högra örat. Näst desse, 12 större ädla stenar, hvaraf 3:ne Rubiner hafva hvardera 3 i triangel utstående Drakar eller Ödlor. Dernäst äro 18 små sittande figurer med mennisko-hufvuden och fågelkroppar, med en infattad sten emellan sig. Näst i ordningen efter desse äro 12 smärre stenar emellan af guld arbetade Lejon, Gripar och Örnar. Ytterst vid kanten, som består af en fin perle-rad, sitta 12 större stenar med en grann infattning emellan 12 små, som hafva korslika utstående taggar.

Man föreställe sig ingalunda at allt detta är i uphöjdt arbete (basrelief); alla stenar och figurer äro hvar för sig fästade på ¾ tums höga guldnålar, inskrufvade i plåten sålunda, at Lejonen, Griparne och Örnarne, äfvensom Drakarne sitta horisontelt, och de 18 små figurerne verticalt med fötterna fastlödde, hvaremot de andra 6 figurer äro nästan sittande i en böjd ställning, högre med hufvudet, stödda mot den medlersta Saphiren. De svarta punkterne utvisa inskrufvade släta guldstift lika höga med stenarne och figurerne. På baksidan ses alla skrufvar i form af små rosor, der äfven en guldnål på gångjern är fästad at häftas i en afbruten hake, äfven som der ännu finnas 2:ne öglor at draga et snöre igenom, förmodligen at fästa den bättre på det stället der den blifvit nyttjad.

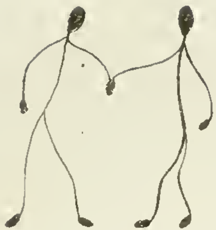
22.

Den nye Artisten.

Hvad fräjdar Konstnärns stora rykte,
Sculptörens, målarns kända namn?
Dig, som förtjusad marmorn tryckte
Tils den fick lif uti din famn;
Dig, Buonarota, du som lärde
Af hvarje muskel symmetrin;
Er, som beundren Torsens värde,
Det stora, sköna, energin; —
Jag ler åt Er, som vanan ledde
At vörda mästarns konst och flit
I Belvederens salar sedde,
I Titians varma colorit.
Min konst långt större är än derás,
Hvars namn til efterverlden gick;
Den bör beundras, den skall äras,
Min stora konst af *Punkt och Streck.*
Långt ifrån mig at jag behöfver
Studera musklers symmetri,
At ge figuren energi;
Nej, med min konst är jag långt öfver
De nakna delars proportion,
Det lena af incarnation,
Och anletsdragens expression,
I konsten til at väl drapera,
At färgen transparent handtera,
Ge lif och uttryck, själ, — med mera.
På mina former hvarje bit
Är sant och enkelt satt i dagen,
De fela ej i colorit,
I skyldig vördnad för behagen.
Förlägne dem i deras språng
Ej händer eller fötter göra,
De intet enda finger röra
Med stelhet, rakhet eller tvång;
Man ser dem andas utan lungor,
De tala tydligt utan tungor;
Den sköna, känslofull och fin,
Ses dånande af kärlek ömma;
Man ser dem ragla utaf vin,
Fast utan mage at det gömma;
Och utan kött och skinn och ben
De göra allt hvad andra göra,
Dem J på mästerstycken sen
Sig konstfullt och med snille röra.
Nu hör jag strax Artisten skrika;
»Hör Charlatanens dristighet;
»Allt hvad han djerfs för oss predika,
»Är ju en ren omöjlighet! —«
Förhasta ej, godt folk, jag ber,
Ert yttrande; jag vitsord äger:
Ty här på detta blad ni ser
At allt är sant hvad jag er säger.
Gån, företrädet åt mig lemnen:
Förgäfves allt ert anspråk är,
Hvad J af marmorblocken ämnen,
Hvad färger helst paletten bär;
Min är den konst hvarmed ni geck
At efterverldens undran skörda,
Den skall i mig med häpnad vörda
Artisten — uti *Punkt och Streck.*

No 22.

Bjuder upp till Dans.

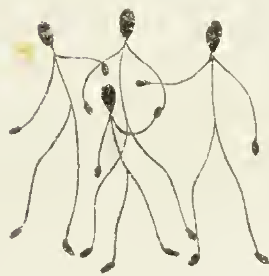

Leder fram till Dans.

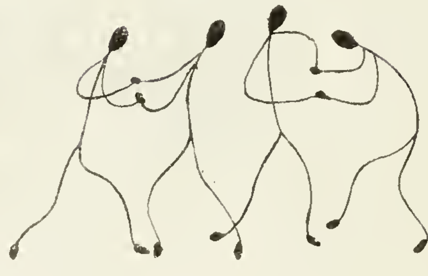

Stora Ronde.

Promenade.

Höger och vänster.

Figurera.

Korsa.

Poussette.

Hornpipe; en engl. Dans.

Tête à tête.

Hon dånar.

Ledes en full i arrest.

Första Årgånge

№ 23.

Första Årgånge.

23.

Principer i teckningen af Näsan.

Grefve Ehrensvärds Bref til Konung GUSTAF III.

(Forts. från 4:de Häftet).

At intet sådant händer nu för tiden är obegripligt, och at sådant händt hos de gamla, måste antingen hafva sin källa i alla Artisternes blod, eller i lagar och förordningar. Ty tvertom finner E. M. uti de moderna Cabinetterna, huru taflan aldrig med full värdighet framvisar et stort ämne, huru aldrig skönhet är sökt, blott en täckhet, och när skönheten söks, huru täckheten är förglömd; huru det fullt friska i menniskokroppen aldrig tycks vara fattadt, och huru själens uttryck öfverdrifs eller ligger i det låga. Man finner huru Artisten håller åskådaren nog lättrogen (at anse) för vackert, då han smickrar med et fint skinn, en len färg, en lat ställning, lysande draperier och et häftigt skuggspel, medan teckning, composition, färg och expression gå miste om måtta och ärbarhet. Det val våra Artister göra, synes ganska väl i Cabinetterna, och alltihop slutar sig med at våra Artister gerna söka den låga stylen, som antingen passar deras tidehvarf eller deras egna känslor, at de söka med köld för det rätt vackra och för den sanna smaken, blott et städadt Porträtt af hvad ögat ser och hvarest accessoirerne intaga äfven så stora fält som hufvudämnet, at i det samma Artisten tycks visa begrepp om konsten, syndas emot smak, och i detsamma han tycks söka smak, syndas emot konsten.

Flamandaren, smaklig i handtverket, är oartig i hufvudsaken. Deras historiemålare ha målat lågt det höga. Rubens med et stort geni, med et dråpligt handtverk, stora konsten, poetiska elden, har en medelmåttig smak, om icke man näns kalla den ful. Han är likasom ställd i tvedrägt emot antiquen, hvarest man ofta får se saker af et vårdslöst handtverk, alltid i en stor och sann smak.

Fransosen, fordom Romerska skolans imitateur i höga ämnen och styl, nu skicklig med behag, men liten, och hinner icke halfvägs öfver den omåttliga gränsen som är emellan det sanna och det qvicka.

Italienska skolan är en förstörelse, det är en ny byggnad på en gammal grundval; byggnaden är icke passad til en sådan god grundval de ha ännu i sin smak; de hata och vilja imitera Fransosen.

Det är på detta sätt E. M. får se huru smaken följer Nationernes egna värden i naturen och deras moralitet i allmänna lefnaden. Tankan och et hjerta ställdt i barndomen, fullkommar sin gerning i en likformig styl med tiden. Organernes mognad som kommer af klimatet, sätter et slags naturlig smak i konsterna och sederna, vana til dygd och sanning i lefnadssättet, således folkets upfostran; sätter i konsterna den måtta och ärbarhet skönhet vill ha i sin fullkomlighet.

E. M. får ibland de antiqua Ruiner en hop af tankar man icke i Norden får tilfälle til. Och E. M. får klart orsaken til åtskilliga förut mörka ämnen.

(Slut i nästa Häfte).

24.

Sorg-Costume ifrån London.

Fig. En svart randig krusflors-klädning med en fyllig garnering kallad chevaux de frise ofvanpå en svart tafts underklädning. Det mycket utskurna lifvet på klädningen är garneradt med slipade svarta perlor, (af stenkol)? Likaså ärmarne, hvilka äro mycket fyllige. Håret är mycket deladt at blotta pannan, och ligger vid sidorna i lätta lockar, men är baktil mycket högt kammadt och vridit. Hufvudbonaden består i en kantig kam, bakom hvilken en ny elegant prydnad är fästad tillika med en svart krusflors-slöja, som faller ledigt ned åt kroppen, och til en del betäcker hals och bröst. Örhängen, halsband och kors af slipade svarta perlor. — Svarta handskar, strumpor och skor.

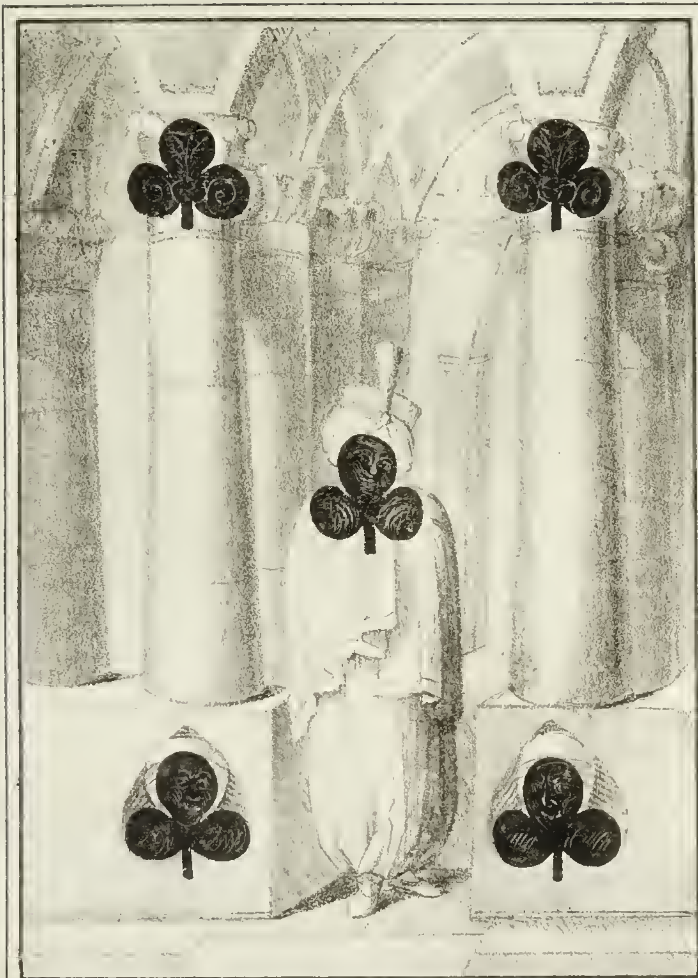
Rättelser:

I 4:de Häftet sid. 3 Not. rad. 1. läs pestsmitta.
sid. 4 rad. 18 läs coques.

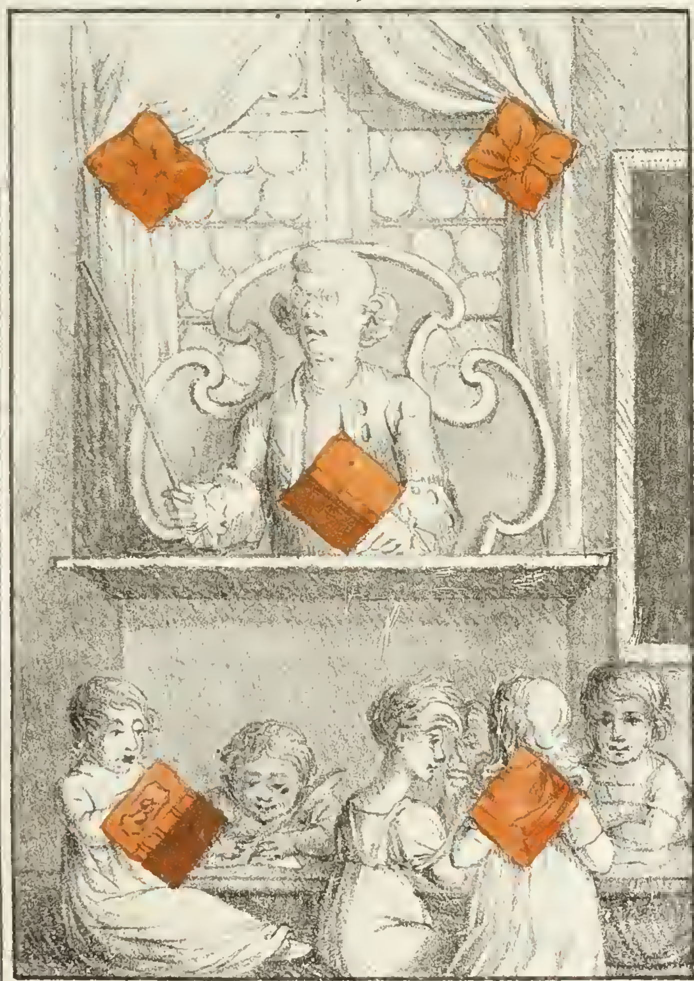
STOCKHOLM,
Tryckt hos Carl Deleen, 1818.

Första Årgång.

L.F.

25.

Historierade Spel-kort.

Det fordras i sanning et eget slags genie, at af något så enformigt som våra spel-kort kunna tilskapa bilder och hela scener, der figuren af ruter, klöfver, spader och hjerter icke är hinderlig för det helas effect, utan snarare tyckes bidraga dertil; och man må billigt förundra sig lika så mycket öfver den första tanken som föranledt dessa ritningar, som öfver den mångfaldighet hvarmed tecknaren i flera årgångar vetat förändra dem och deraf tilskapa olika föremål. Til våra läsares nöje lemnas här fyra kort ur en af den årligen i Tübingen hos Cotta utkomne så kallade Kartenalmanach.

Huru löjlig är icke på *Ruter fem* denna torra Ludimagister, som, utan Boetii föreläsningar eller Rousseaus Emile, tror sig med käppen bibringa moralitet hos sina beskedliga disciplar?

På *Spader ess* visas en ärlig Borgare, innan och utantil trogen förfädrens seder, som efter samvetsgrann bevistad Gudstjenst ottesången, högmessan och aftonsången, promenerar med sin spetshakade graciösa hälft utanför tullporten, och vid sitt stop gammalt öl är nöjdare än en Sultan i sin Harem.

Klöfver fem är lika lyckligt begagnad, för at deraf bilda et behagligt helt, som *Hjerter två* angenämt påminner om jagtens nöjen med en väl dresserad fågelhund.

26.

Andra Tider, andra Seder *).

(Införes på begäran).

O täcka — — — från hjessan til din häl,
Har man väl sett med mera Romersk näsa
En mindre Romersk kropp och själ?
O täcka — — — från hjessan til din häl,
När du har blifvit trött af trippa och af fjäsa,
Skall man uppå din graf vid Nipperboden läsa:
Här hvilar — — — i boucles d'Artois,
Som dött af trånga skor och lefvat Chapeau bas.

Nordqvists Biografi.

(Fortsättn. från N:o 19).

Men under dessa excursioner ådrog han sig olyckligtvis en frossfeber, som snart öfvergick til lungsot, hvilken sjukdom i Rom anses pestartad. Preussiske Ministerns Läkare, den berömde Doctor Kohlrausch i samråd med en Italiensk Doctor, tilstyrkte Nordqvist at söka det enda återstående botemedlet, sjöluften i Neapel. Han lemnade derföre Rom sista gången i Sept. 1805. Resan til Neapel var ganska påkostande för honom, och han hade i anseende til den smittosamma sjukdomen mycken svårighet at få rum, men blef ändteligen, genom en väns, Herr C—i, försorg, emottagen i et Kloster utanför Neapel, hvars Prior, en bildad och uplyst man, lofvade Nordqvist et förträffligt sällskap. Men olyckan ville at denne man måste i Klostrets angelägenheter göra en längre resa, och derigenom lemnades fri luft åt de hemmavarande Munkarnes otididiga omvändelse-nit, som länge varit qväfdt af vördnaden för deras Su-

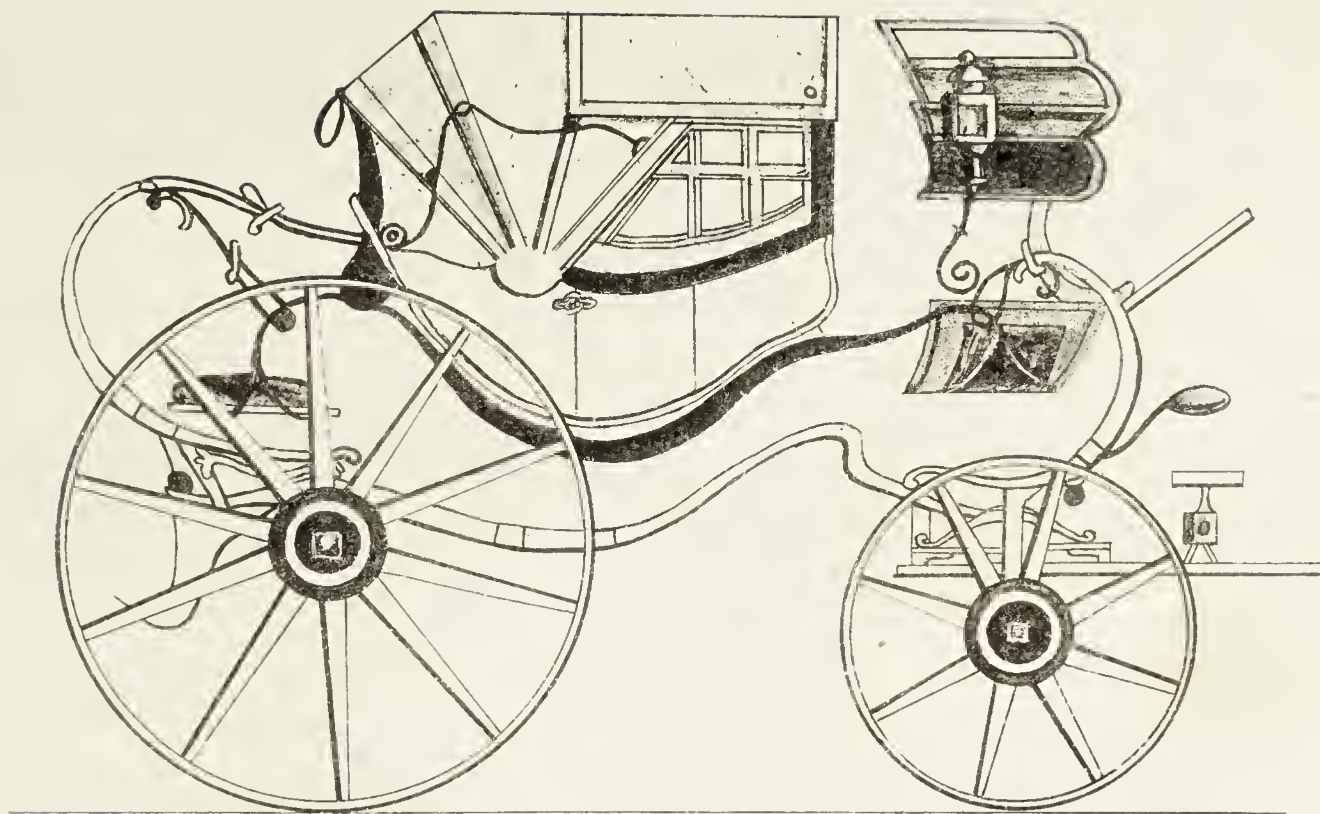
*) Til denna teckningen är för första gången Svensk sten begagnad.

No. 26.

Tomta Ornang.

№ 27.

Första Årgång 5

perior. Under en månads tid, som Nordqvist vistades bland dessa välmenande bröder, hunno de så uttrötta honom, at han i en biljett, skrifven, efter hans vana, med blyertspenna, jemmerligen beklagade sig öfver de täta besök Munkarne gjorde honom, då samtalet alltid angick religions-tvister; hvarunder de ofta så förifrade sig, at de, under sina demonstrationer, knuffade hans svaga, toma bröst, och förorsakade honom, utom den moraliska, en verkligen fysisk smärta. Nu flyttade han in til sjelfva Neapel, hvarest det lyckats Hr C—i outtröttliga vänskap at förskaffa honom logis hos en Engelsman Smith, som bebodde et enstaka hus vid Neapels hamn. I denna fredliga boning tilbragte han de sista få återstående dagarne af sin alltför korta lefnad. Han dog i Neapel i början af Nov. 1815, några och trettie år gammal, och blef jordfäst i Holländska begrafnings-platsen, nära Posilippo-grottan, dit hans lik beledsagades af några landsmän och hans vän C—s.

Denne redlige vän har sjelf upsatt en liten okonstlad berättelse om Nordqvists sista stunder, den vi fått hans tilstånd at begagna, och vi meddela med nöje et utdrag deraf, efter det säkert hos alla Nordqvists ännu qvarlefvande vänner skall väcka en öm och liflig rörelse.

(Fortsättn. e. s. g.)

27.

En Resvagn eller så kallad Calèche à la Viennoise.

28.

Nya moder från Paris för November månad.

Hvarken violett, citrongult eller grått nyttjas nu så mycket som förut; men deremot göras en del hattar (chapeaux à passe) af svart hel-sammet, och några af rosenrödt sidensars, hvilka sednare då garneras med oskuret sammet (velours simulé) til färgen brungult (feuille morte). I stället för panacher och blommor ser man på dessa svarta sammetshattar en citrongul panache gjord af sniljor (chenille); men då nyttjas ingen garnering på dem. Blommor bli sällsynta: när törnrosor nyttjas, äro bladen af sidensars och sjelfva blomman af sammet eller sniljor. Sjögrönt pluche börjar bli mycket på modet; då det nyttjas til hattar, garneras de med hvitt. På hvita merinos-klädningar ser man ytterligheten: antingen äro de mycket lysande, eller utmärkte genom deras enkelhet; somlige högt up garnerade uti nacarat, andre i hvitt som nästan icke skiljer sig ifrån tyget. Lifvet på klädningarne blir med hvar dag längre.

Väderleken fortfar ännu at vara blid, men vintern nalkas, och våra Damer, otålige at visa sig i nya costumer, nyttja åtminstone en Spencer ofvanpå en hvit klädning, och hattar (capotes) af gros de Naples i stället för florshattar. Sammets-spencerne äro nästan alla svarta, garnerade med blonder. Vi hafva nämnt något om Spencer med pelerin-kragar; de nyttjas nu af sammet sedan de förut varit bruklige af sidensars garnerade med tyll.

Et slags nya band kallas *kaleidoscopes*, i anseende til deras mångfaldiga färger och deras regelbundenhet i teckningen, hvilken hitintils felats de mångfärgade (moiré) tyger. Et annat slags band med uphöjda kanter ifrån Astrakan, kallas moscovitiska band. Man har Pluche öfverallt prickigt som kanten af nämnde band, och man har äfven gjort hattar deraf.

Fig. Hatt af siden, spencer af sidensars garnerad med tyll, klädning af sidentyg (étoffe de soie à Côtes) garnerad med sidensars och tyll.

STOCKHOLM,

Tryckt hos Carl Deleen, 1818.

N:o 28.

Första Årgång.

N:o 29.

Gustaf Fredrik Gyllenborg.

Första Årgång.

29.

Gustaf Fredrik Gyllenborg.

Född at en högre vishet yrka,
Ni gick med sångens hela magt
At dygden och förnuftet dyrka,
Se'n Ni oss bilden förelagt
Af Philosophens *verldsförakt*
Och af hans mod i *själens styrka.*

Så tiltalar Oxenstjerna honom i dedicationen af Skördarne, och bland Svenska Skalders minnen i fjerde Sången sjunger han:

Här Gyllenborg, se'n han en stund bland Nymfer dröjt,
Uti Trumpetens klang förbytte Herdens flöjt,
Och lärde ändtlig er, J fordne kämpar! dyrka
En Kung, hvars underverk har öfvergått er styrka.
Här sjöng han CARL på Bält med Äges Treuddsglaf;
Och sjelf det minne värd som han sin Konung gaf,
Lik Hjelten, den han krönt med lagrar som ej falla,
Var utan eftersyn och lemnar den åt alla.

Svenska Vitterheten förlorade den 76:årige Gyllenborg 1808 den 30 Mars, och Franzén intog hans rum i Svenska Akademien d. 27 Nov. 1811.

30.

Fantasmagorien förenklad.

En nyhet, som icke är utan allt konstvärde, är et slags utklippningar i papper som vid första åsyn icke föreställer något redigt föremål, men då man håller dem emot en vägg i et rum, som uplyses af ett enda ljus, och med detta ljus i ena handen, aflägsnar eller närmar skenet til dess man funnit Perspectif-punkten, framställa dessa utklippningar, i den skugga de kasta på den motstående väggen, figurer, som fullkomligen likna de föremål de skola föreställa. — Denna enkla apparat är i sjelfva verket detsamma som den bekanta Fantasmagorien, och skiljer sig ifrån henne endast derigenom, at föremålen der målas med svart färg på glas, fästade framför et starkt sken och en concav-spegel i en laterna, med hvilken man aflägsnar eller närmar sig en transparent pappers-vägg, framför hvilken åskådarne sitta i et mörkt rum, och sålunda få se föremålen genom pappers-väggen i den skugga som bakifrån kastas derpå.

Vi behöfva ej förklara för Läsarne föremålet af bifogade ritning, utan lemna åt dem sjelfve at utklippa allt det hvita papperet på densamma, för at, på ofvan beskrifne sätt medelst skuggan den kastar på väggen, angenämt öfverraskas af figurens omisskänneliga och sanningsfulla uttryck.

Grefve Ehrensvärds Bref til Konung Gustaf III.

(Slut från N:o 23).

Flamändare och Holländare hade i jemförelse med Greken et hårdt klimat, men deras mennisko-ordning var god nog. De hade derföre en otrolig skicklighet i det sanna, men en derjemte stygg smak i sitt val och sitt sätt.

Fransosen för hundrade år sedan, med imitationen efter både gamla och nyare Italienare, anlände ändteligen ur en nordisk barbarism; men sedan Nationen sjelf hade mognat och antog i konsterna det egna, fingo deras konster en tydlig färg af deras lefnadssätt.

Italien fick Konstnärer flyktande ifrån Constantinopel, derpå vexte konsterna med framgång, togo til, och Raphaël, som i allmänhet hålles för den förste, var verkligen den siste och den bäste af Italienska Konstnärerne. Sedan hans skola försvann, förföllo konsterne i hela Europa, och kunde icke repa sig så snart norra delen af Italien började handtera dem i sällskap med Tyskland och Nederländerna. Bolognesiska skolan med Caracherne förstörde alltsammans inom Italien, och nu derigenom

N:o 30.

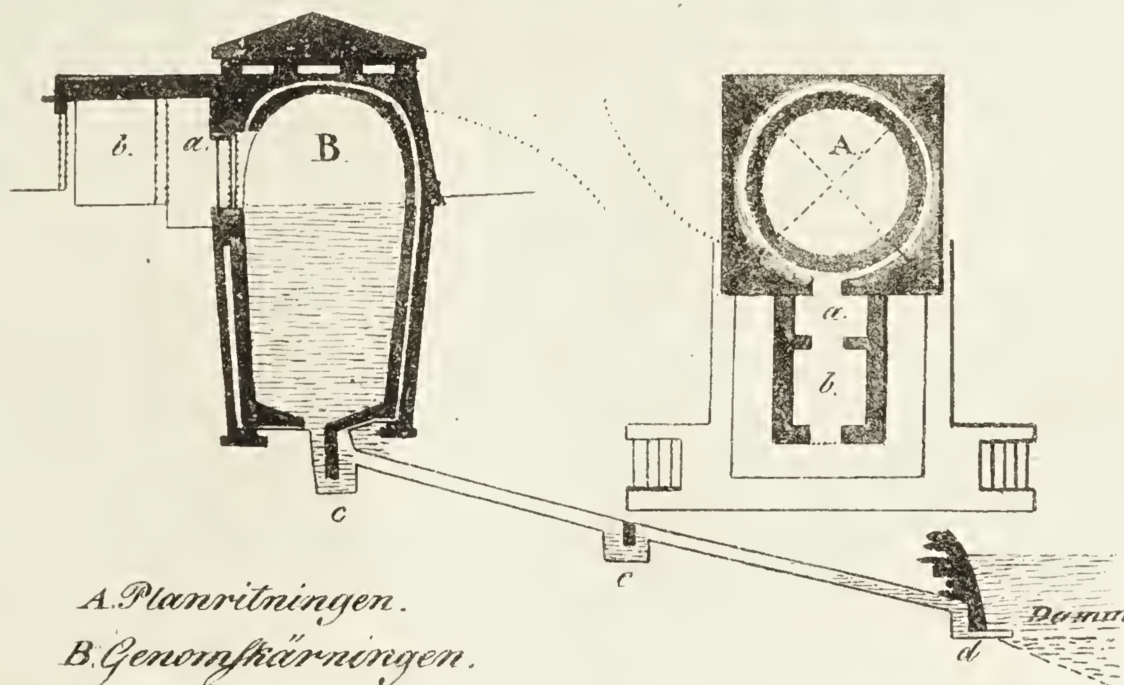
Första Årgång.

[illegible] fö[illegible] ställe [illegible] på [illegible]
[illegible] gg i et rum, som upplyses [illegible]
[illegible], aflägsnar eller närmar skenet af [illegible]
[illegible] anstä[illegible] [illegible] den [illegible]
[illegible] vägg[illegible] [illegible] a de [illegible]
Denn[illegible] [illegible]
[illegible]gen
[illegible]starkt
speg[illegible] [illegible]ed hvi[illegible] [illegible]der [illegible]
[illegible]ent [illegible]framför hvilken [illegible] [illegible]t [illegible]
[illegible]ta f[illegible] [illegible]n genom pappers-väg[illegible] [illegible]gg[illegible]
[illegible]tas d[illegible]
[illegible]behö[illegible] [illegible]arn [illegible] [illegible]rit[illegible]
[illegible] der [illegible] de [illegible]
[illegible]an b[illegible] [illegible] skugg[illegible] [illegible] n,
[illegible]kas [illegible]misskänneliga [illegible]h sannin[illegible]

[illegible]ta d[illegible]

№31.

A. Planritningen.
B. Genomskärningen.

Första Årgång.

at Italienaren smittas af Fransyska sättet, hvilket de likväl tyckas hata, och deras naturliga smak är hög, så kufvas deras egen smak, och den andra kan icke perfectioneras.

Det tyckes ständigt, at ehuru smaken äger sin källa i klimatet, kunde konsterne likväl föras til et något större ändamål än hvad de nu fylla i Europa. Lagstiftarne hafva nyss sluppit Prest-väldet, och i sina saker knappt hunnit stadga de första delarne. E. M. skall finna med nöje huru fordom i södra Länder man haft ögat på allting, och huru oförsvarlige våra Prester varit, som med helgedomens uppenbarande ville bevisa at mennisko-skickligheterna kunde läras i Kyrkan. Våra konster i nyare tider hafva derföre nästan allesammans framkommit likasom et slags tålta sjelfsvåld, och förbudna nöjen man stundom eftergaf; allting gick liksom i en sjelfsvåldig och en privat väg, och Regeringarne blandade sig hufvudsakligen aldrig med sederna, utan ensamt med sina trupper och sitt försvar. Presterne hindrade alltid Lagstiftarne, och Theatern ibland annat, en så nödig upfostran för folket, bär ännu i sin form stämpeln af et förbudit nöje, en lång vind eller en flygel, hvarest man spelat i mjugg.

Dessutom målningen som skildrat med fullkomlig tillåtelse de nyttigaste delar i lefnaden, som är Bibliska Historien, var nödsakad skildra en lidande och förföljd menniska, en slarfvig Apostel, och hvars sinnebilder, i sig sjelf sköna, utgöra för ögat ingen skönhet; det blef för smaken således en nödvändighet at förgås af två ting, både igenom de låga känslor som åtfölja förbudna nöjen, hvilka alltid äga sin varelse då inga nöjen tillåtas, och dessutom igenom den sällhet man i allmänhet haft hos somliga nationer at måla fula ting väl.

Nu återstår rifva ner berg och resa upp andra, innan man hinner skapa et slags jemnvigt mellan nyttan och konsterne. Detta är en samling af hvad E. M. får se, intet roligt i sitt hela, men charmant i sina detaljer.

31.

En Iskällare.

Ändamålet med denna Iskällare är at förena det nyttiga deraf med et behagligt yttre utseende, passande i en Park eller på något annat ställe, der den visar sig behagligt för ögat. Byggnadssättet är det vanliga, med en dubbel vägg til afvärjande af vatten och fukt. *a b* äro tvenne yttre förstugor at utestänga den yttre luften. Aflopps-röret *c e* är för den smälta isens afledande, och på det luften ej må intränga härifrån, ledes det i en dam, hvarest det vid mynningen *d* är försedd med et jerngaller til förekommande af råttors insmygande.

32.

Nya moder från Paris.

På bart hår fästas guirlanderne ganska lågt ned, och bakåt fästas eller hakas de ihop i det vridna håret. Äfven prydes håret med en rosbukett fästad til venster nära pannan, ofvanföre hvilket en engelsk slöja eller voile fästes, som knytes vårdslöst under hakan. Morgon-coiffuren är en enkel fläta utan sammanbindning, som fästes litet ofvanföre nackgropen. I pannan är håret deladt åt båda sidor, der några stora lockar och tire-bouchons sitta tilsammans.

Et slags nytt tyg, som är mycket i bruk, är fransyskt krusflor imiteradt efter det Chinesiska (crêpe de la Chine), men bättre och stadigare til klädningar än det sist nämnda.

Massaca och *cocardeau* äro tvenne färg-nuancer, om hvilka vi förut ännu icke nämnt något. Den förra är et rödagtigt brunt och den sednare liknar mycket röda syrener.

Damernas Ridiculer äro nu mindre; man nyttjar dem nästan runda, stickade af silke med broderi af glas eller sandperlor.

Åtskilliga Damer nyttja höga klackar på sina skor eller så kallade Ryska klackar.

Herrarne bruka halsdukarne (cravates) mycket stärkta och spända öfver en halsdyna som är fram och bak rund utskuren. Dessa halsdukar gå högt upp åt öronen. Några unga Herrar hafva visat sig på promenaderne med olive-färgade halsdukar. Hög-blått (gros bleu) och olive-färgadt kläde nyttjas mest til frackar, i hvilka, så väl som i vestarne, nyttjas silkes-knappar gjorde med et band. Ärmarne äro öppne med 3 knappar.

Fig. Sidensars-hatt kantad med sammet. Klädning af merinos garnerad med sammet. Ärmarne garnerade à la Brandenbourg och lifvet med snörmakare-arbete.

STOCKHOLM,

Tryckt hos Carl Deleen, 1818.

No 32.

Första Årgång.

№ 33.

33.

Monumentet på Steninge Herregård.

Bland minnesvårdar i nyare tider, upreste af enskilte i Sverige, förtjenar visserligen den på Steninge upsatta af framlidne H. E. Grefve Fabian von Fersen åt dess Broder Riksmarskalken Grefve Axel von Fersen, at få et rum i vår samling. Den utmärker sig genom sin styl, enkelhet i compositionen och det helas behagliga effect i förening med en lycklig local i parken af ofvannämnde herregård *).

Monumentet föreställer gafveln af en Göthisk byggnad, och består i en tjock mur, ganska passande decorerad. Under framl. H. E. Grefve Axel von Fersens bröstbild i en medaljon, läser man följande inscription, den en sittande figur nyligen tyckes hafva slutat:

På detta Rum
förvarades i 4 månader
De jordiska lemningarne
af Grefve
Axel von Fersen
Svea Rikes Marskalk.

Sanningen framkallad af tiden
Skall i häfderna skydda hans minne
Och göra rättvisa åt hans dygd.

Folkförförare

Sänk din blick ifrån jorden
Se den afgrund som öppnar sig för din fot
När du skall framträda jemte ditt offer
Inför den Evige Domaren.

Menniско-Vän

Lyft ditt öga emot Himmelen
Skåda bland förklarade andar
Den oskyldige du begråter.

Fersiska vapnet bredevid på en sköld och Riksmarskalks-stafven i Figurens venstra hand äro uplysande accessoirer til det hela. — Herr Professor Göthe har benäget meddelat oss ritningen af detta hans vackra arbete.

*) Uti Upland, 4 mil från Stockholm. Et för detta Gyllenstjerniskt gods, i det mesta bibehållit som det finnes graveradt i Grefve Dahlbergs verk.

34.

Carricatur, af Nordquist *).

Vi tro oss icke på et mera passande sätt kunna upfylla vårt löfte at lemna slutet af Nordquists lefvernesbeskrifning, och liksom mildra det sorgliga intrycket af denna hans sista stunders berättelse, än at vi här lemna en handteckning utaf honom, som lik hans andra, visar hans lyckliga fallenhet för det verkligt comiska och burleska. Under denna teckning, en månglerska som händelsevis är något mera nykter än den hon bortleder ur folkhopen, hvars åtlöje han varit, hade Nordquist satt denna underskrift:

Låt dem gapa, — kom du min gubbe!

och sannerligen synes den vara lika så sann, som händelsen och ansigtena tyckas vara tecknade efter naturen.

Nordquists sista stunder.

(Slut från sid. 27).

Huset der han bodde låg utåt Bayen, och han tilbragte hela dagarne på balconerna, än åt ena än åt andra sidan. Jag hade mitt rum bredvid hans, men var förbuden för smittans skull, at ligga på samma ställe. Jag hade i honom det angenämaste sällskap, och vi skiljdes aldrig åt förr än emot midnatten. Dagen förr än han dog steg han up kl. 7 om morgonen, rakade sig, klädde sig med särdeles omsorg och var vid et ovanligt muntert lynne. Några timmar efter, då jag inkom i hans rum, fann jag honom, dyster och nedslagen, betrakta några smärre utkast til Landskapsmålningar. På frågan hur han mådde? Svarade han: »jag mår bra, men kan ej utan smärta se dessa Croquier. De påminna mig om de mest hoppfulla dagar för utbildningen af min konst. Jag

*) Som man på stentryck ännu icke upfunnit konsten at härma aqua-tinta-maneret, är denna teckning graverad i koppar.

№ 34.

Första Årgången.

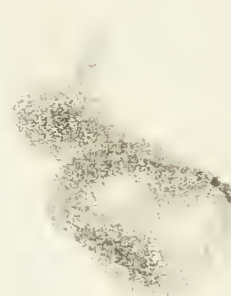
N° 35.

Första Årgång.

har än ej skördat någon belöning för min outtröttliga möda. Tiden dertil hade troligen ej varit långt borta, om —« Här började han fälla strida tårar, lade bort målningarne och fortfor: »Fattigdomen har förföljt, tryckt mig. At jag ej alldeles dignat under densamma, derföre har jag at tacka mitt goda lynne och några få, men tilgifna vänner, af hvilka jag haft den lyckan at nästan alltid vara omgifven. Kanske är det nu snart slut. Det anar mig, ehuru jag mår bättre. Kanske skall jag återfå min helsa och då —« blygsamheten förbjuder mig at uprepa hans vänskaps och tacksamhets-betygelser. Hela dagen var han melancolisk, men mot aftonen gick han ovanligt bittida til sängs (kl. 9), eller efter Neapolitanska uret kl. 2, förblef lika ovanligt munter, skämtade, och som några vänner helsade på mig, (hvilka äfven voro hans, ty vi hade allt gemensamt), bad oss låta dörren stå öppen emellan mitt och hans rum, deltog lifligen i umgänget, och då vi klingade et godt Lagrima Glas med hvarann, sade han: »nu ska man tro de smörja kräset.« Aldrig fruktade jag mindre för hans lif, än just den natten. Kl. 6 om morgonen kom en Piga helt andtruten springande til mig med utrop, Herren håller på at dö! I et ögonblick var jag der. Han räckte mig handen och med en matt, genom långa pauser afbruten röst, sade han mig dessa ord: »jag tackar dig! Gud välsigne dig! Helsa mina vänner i Sverige. G—the känner dem. Du skall finna at jag haft vänner. De skola — (et långt andetag) — och han var ej mer!

35.

Principer i teckningen af munnen.

36.

Mode-Costume ifrån Wien.

Fig. Hvit sidenklädning garnerad med hvita sidensars-fållar eller rullor, tillika med blonder och en fyllig garnering (ruche) af tyll. Omkring hals och armar en dylik tyll-garnering — Hufvudbonaden af hvitt sidensars med hvita plymer och en bandeau af perlor.

Bredevid, et arbetsbord af majahoni.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Carl Deleen, 1819.

№ 36.

Första Årgång.

Första Årgången

37.

Ragnar Lodbrok brandskattar Paris.

Bland historiemålningens nyare compositioner inom Svenska Ateliéerna, är en på H. M. Konungens befallning af Hofmålaren Herr Anders Hultgren i grått målad tafla, föreställande Ragnar Lodbrok brandskattande Paris, ämnad at pryda den ena väggen af nya Salongen på Rosendal.

Artisten har lagt 11 och 12 §§. i 16 Cap. af Dalins historia til grund för sin Composition och i synnerhet dessa rader:

»År 845 kom Ragnar in i Seine-strömmen med ethundrade tjuge »segel och satte skräck i hela Frankrike. Invånarne i Rouen öppnade »honom portarne: han betjente sig af den allmänna bäfvan och gick »ända up til Paris, det han fann utan försvar: Påsk-afton intågade han »i denna Stad, hvilken han gaf til sköflings så väl som hela trakten der»omkring: Paris var denna tiden ej större, än den holmen i Seinen, »som kallas *La Cité*, der nu ligger kyrkan *Notre-Dame:* allt det öfriga »var skog och moras: på tvenne trä-bryggor, en på hvardera sidan, »gick man emellan holmen och fasta landet: et stort Torn vid hvardera »broen var det bästa försvarsverket; men fastän fästningen hade varit »starkare, så var här ingen som gjorde motstånd.«

»*Carl den Skallige* regerade då i Frankrike; han låg med sina »troppar vid *St. Denis* i et förskansadt läger: hela hans krigsråd af»styrkte honom at våga en drabbning, hvarmed hans och hela Rikets »lycka sattes på et vågspel: Svenska Konungen skickade honom en »härold och lät honom förstå, at saken ej var utan hjelp: han tilböd »honom fred med villkor, at Nordiska krigshären skulle behålla allt sitt »byte och dertil få sjutusende marker lödigt silfver: deremot lofvade »han, at aldrig mera föra krig på Frankrike eller nånsin komma dit »utan med dess Konungs vilja: ehuru hårdt detta var at ingå, så måste »dock *Carl* dertil samtycka. — — — Silfret blef utbetalt och freden »bekräftad på båda sidor: de Nordiske svuro på sina sköldar och vid »sina Gudar, at aldrig mer komma til Frankrike som ovänner m. m.«

Denna handteckning lemnar blott en mindre och ofullständig föreställning af sjelfva originalet, som håller 5 alnar i bredden och 4 alnar i höjden.

38.

Satan.

Poeter, Målare och nästan hvar och en gör sig en olika föreställning af detta onda väsende, allt efter hvar och ens mer eller mindre lifliga inbillning. Annorlunda har Milton tänkt sig Satan, än de som hört omtalas hans grufliga grasserande i Roslagen och i Norrlanden *); annorlunda ser man honom målad i taken på Bondkyrkor, än af Målaren Fuessli efter hvilken vi här lemna en teckning af den Onde. Lavater yttrar sig derom: »i dessa vanställda drag misskänner man likväl icke helt och hållit den affallna Engeln; här och der ses ännu drag af hans fordna storhet, och deri ligger, om jag icke bedrar mig, detta styckes största förtjenst.«

Det vackra könet tänker sig honom mera ful än elak. Poeten Pelletier var ganska ful. Den ryktbara Ninon l'Enclos, som älskade hans snille och karakter, brukade säga om honom: vänd ut och in på honom, så skall ni få se at han är vacker. Denne Pelletier råkade en dag på gatan i Paris et ganska välklädt fruntimmer, som tycktes stanna et ögonblick för at med upmärksamhet betrakta honom. Pelletier i början litet förtruten, frågade om hon hade något at befalla. Intet annat än er arm, svarade Damen, om Ni vill ha den godheten at ledsaga mig, efter jag är ensam. Poeten, ovan vid sådan lycka, begynte at göra sig allahanda smickrande förhoppningar. Han gjorde sig så artig honom möjligt var, och hans vackra följeslagerska tycktes höra honom med nöje. Hvart ärnar ni Er? frågade han. Icke långt härifrån, svarade hon, om ni vill göra Er den mödan at följa mig. — Mer än gerna, Madame. Damen stannade vid et välbygdt hus och klappade. En portvaktare öpnar, och Pelletier, under otålig väntan på äfventyrets utgång, frågade om det vore honom tillåtet at göra henne ännu längre sällskap. Ni gör mig et nöje dermed, svarade den okända, och de gingo trapporna up-

*) Se Handlingar ur Hans Exellence Stats-Ministern m. m. Grefve von Engeströms Bibliotek; utgifne af P. A. Wallmark 1809.

№ 39.

Första Årgången

före. Pelletier lemnades et ögonblick ensam i et vackert förmak. Efter en kort stund kom Damen ut tilbaka ifrån de inre rummen, och bad honom stiga in. Fram i rummet såg han en gammal man sittande vid en stor Tafla, hvarpå han arbetade. Damen tog Poeten vid handen, och förde honom fram til den gamle, sägande: *trait pour trait comme celui-ci* (drag för drag sådan som den här), hvarefter hon gick ur rummet och försvann helt och hållet. Pelletier, något otålig at veta sammanhanget af allt detta, frågade den gamle hvad det skulle betyda. Jag är målare, svarade denne, och den Damen som förde Er hit in, et förmöget Fruntimmer af stånd, som blifvit upfostrad i et kloster, åt hvilket hon beslutit at til erkänsla skänka en Altartafla. Det är den hvarpå jag arbetar. Den skall föreställa huru Jesus frestas af Djefvulen, och vi hafva disputerat om huru den Onde borde målas. Nu kommer hon och för Er vid handen, och säger mig, som ni sjelf hört, *drag för drag sådan som ni.* Pelletier gick, som man lätt finner, bort ur detta huset, mindre smickrad än han kommit in.

39.

Tvenne enkla Trädgårds-broar.

40.

Nya Moder från Paris.

En längre tid bortåt hafva Damernas bal-costumer i en nyare smak, varit ibland sällsamheter: nu deremot öfverflöda de. Af de märkvärdigaste äro: lifvet draperadt à la Sévigné och nederst på klädningen guirlander af krusflor, hvilka til en del äro hopdragna med atlas-band och der de sammanstöta hopfästade med en blomma. En tjock puff (gros bouillon) här och der hopdragen med små rullor, utgör äfven garneringen på flera bal-klädningar.

Herrarne nyttja til dans vida svarta Pantalonger af svart sidentyg, eller dylika grå med hvita genombrutna strumpor.

Fig. *a.* Håret prydt med en blå blomster-guirlande och blå rosor *). Underklädningen af hvitt sidensars garnerad med en ruche (en fyllig garnering) af tyll. Klädningen af tyll med et garniture af blå rosor och blad. Skärp af vattrade band. Hvita skor och handskar.

Fig. *b.* Klädningen af krusflor garnerad med en dubbel ruche af samma tyg emellan tvenne sidensars-rullor, prydda med törnros-buketter, hvilka fästas och draperas i likhet med garneringen kring halsen, med hopvikna remsor af sidensars; hvarje ärm är garnerad med elfva puffar och prydd med en törnros-bukett. Skärpet af band knutit utan bandros.

*) Genom en glömska vid teckningen hafva buketterne i håret och vid bröstet kommit at sitta på högra sidan, men hade bort sitta på den venstra.

STOCKHOLM,

Tryckt hos Carl Deleen, 1819.

No. 40.

a. b.

Första Årgång.

1 = 41
Erste Ursprung

41.

Carl Fredrik von Breda.

Konsterne hafva med slutet af förra året gjort en smärtsam förlust i Herr Professor och Ridd. C. F. von Breda, som dog d. 1 Dec. 1818. — Om vänskapen och den enskilta aktningen för hans personliga egenskaper förbjuda oss at vid hans bild offra en rättvis gärd åt hans hjerta, hänvisa vi så mycket hellre til Öfver-Hofpred. m. m. C. P. Hagbergs Tal vid hans jordfästning *), som vi sjelfve varit et vittne til det intryck den behagligt framställda sanningen gjorde på åhörarne, och de tysta tårar som helgades åt hans minne vid talarens uttrycksfulla och rörda stämma. Men oss må det tillåtas, innan en värdigare tolk af hans artistiska förtjenst uppträder, at i en hastig öfversigt upräkna några af de taflor som i synnerhet stadfästat honom et namn bland utmärkta Konstnärer, och i hvilka han lemnat et skönt efterdöme af et eget manér at behandla färgerna i en förträfflig öfverensstämmelse och god dager. Desse äro i korthet: fyra taflor föreställande de 4 Talemännen vid Riksdagen i Örebro 1810, tilhörande H. M. Konungen; Landtmarskalkarne Grefve Brahe, Ankarsvärd och Lagerbring, upsatte i Riddarhuset; Hr Grefve Nils Gyldenstolpe med dess Grefvinna och deras barn, det ena liggande i vaggan; Fru Corea med sina tvenne barn; Herr Baron G. M. Armfelt stående vid et altare och nederst en kärleksgud som leker med en hjelm, m. fl. Hvem har för öfrigt icke sett af Breda något af det betydliga antal Porträter som hans flitiga pensel skapat med lika uttryck och behag? t. ex. Friherre Carl De Geers, General-Lieut. Frih. Posses, &c. &c. &c. Men med skäl beklaga vi hans tidiga bortgång, då den beröfvat Sverige fullföljandet af en tafla föreställande Konung Carl XIII:s Kröning, hvilken äfven hade krönt hans förtjenst såsom stor Konstnär.

Denna profil-teckning är tagen efter Herr B. E. Fogelbergs Medaljon i gips, som äger en talande likhet med den bortgångne, den konsterne länge skola sakna och minnas.

*) Tryckt i Stockholm hos Olof Grahn 1819.

42.

Ingången från landsvägen til en Trädgård eller Park.

Årstiderne.

Skaldestycke i fyra Sånger.

Första Sången.

Våren.

Fåglar, blomstren, berg och dalar,
Allting lifvas, hjertat talar;
man njuter jemt.

Andra Sången.

Sommaren.

Landtman hoppas, Solen lågar,
Axen mogna, hettan plågar;
man svettas jemt.

Tredje Sången.

Hösten.

Säden skördas, Bacchus hyllas,
Korta dagar, glasen fyllas;
man dricker jemt.

Fjerde Sången.

Vintern.

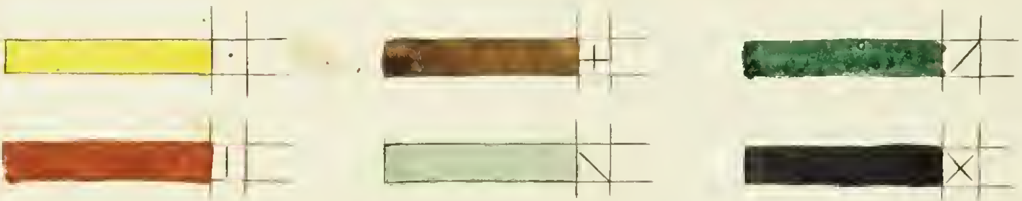
Snö och frost, bal och soupéer,
Drag, förkylning, mat, geléer;
man hostar jemt.

Slut på fjerde och sista Sången.

№ 42.

Första Årgång.

43.

Sy- eller Virkmönster.

Sex färger äro tilräcklige at gifva åt detta mönster et ganska vackert och måladt utseende; de äro alla utsatte nederst på sjelfva ritningen, och med et noga iakttagande af de tecken, som gifva dessa olika färger inom hvarje ruta tilkänna, skola Damerne ofelbart under deras händer skapa en bild, hvilken likaså mycket behagar genom sitt yttre som värderas för den flit som fordrats för dess fulländande.

44.

Mode-nyheter från Paris.

Solfjädrar äro icke så alldeles ur modet, ehuru de en längre tid blifvit utträngde af Ridiculerne. Solfjädrar *à surprise* hafva funnit den mesta afsättning; en sådan visar 4 olika föremål, tvenne på hvardera sida. Det är alltid midtpå solfjädern som denna lilla målning eller kopparstick bör sitta; det öfriga är utskurit i likhet med spetsar, eller broderadt med pailletter.

Moiré métallique kallas förtennt jernbleck, som genom någon kemisk operation anlöper och göres flammigt i olika skapnader, samt sedermera lackeras i flera färger. Man gör häraf alla möjliga husgeråd och grannlåter, äfven snusdosor; ja man har til och med inbundit böcker i moiré métallique. För öfrigt äro snusdosor af guld mera sällsynta; de göras af sköldpadd eller masur fodrade med guld. På nästan alla fyrkantiga dosor ser man en miniatur-målning af et flamändskt landskap, eller en utsigt af någon hamn infattad i en enkel kant.

I stället för det chinesiska figurspelet, som endast består af 7 stycken, har man nu et annat bestående af 12, som kallas *Androsphinx.*

På promenaderne i Boulogne-skogen får man se flera ridhästar som hafva flätor af läder fram i pannan, i bringan, samt til höger och venster på länden. När de äro af svart läder kallas detta mode Ungerskt, men äro de af brunt läder, Engelskt.

Några Caleche-korgar och Berlinare äro målade röda eller gröna utan kant eller list omkring. På några underreden har man helt och hållit lemnat bort listerne, hvilken nyhet contrasterar med det förra bruket, som fordrade icke allenast at hjulen voro mycket randiga, utan til och med målade och skuggade i åtskilliga färger.

Bland nya Romaner som nu läsas af hvar och en är: *Les Parvenus ou les aventures de Julien Delmours, écrites par lui-même* (2 vol. in 8:o), men egentligen af M:me Genlis, och det torde redan vara tilräckligt at göra boken begärlig, ty man igenkänner öfver allt författaren af *M:lle de Clermont*, *La Duchesse de la Valière* och så många andra af hennes Romaner fulla af intresse och behag.

Herrarnes frackar sitta icke mindre hårdt åt än förut, men lifvet är högre eller kortare. På vestarne brukas 3 rader knappar, af gul metall, nästan helt och hållit runda. Den förr omtalta bal-costumen med vida pantalonger, se N:o 40, har blifvit mera anständig, och nu brukas åter kort-byxor med knäbands-spännen til dans.

Fig. Hatt med någorlunda breda brätten. Surtouten med sammets-krage af samma färg. Grå långbyxor af såkalladt Americanskt grått (gris américain). Höga klackar under stöflorna.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Carl Deleen, 1819.

N:o 44

Första Utgång

N° 15.

45.

Handteckning af Johan Åkerström.

För den som icke äga *Minne af* Johan Åkerström, *Kongl. Historie-Målare, Ledamot af Kongl. Målare- och Bildhuggare-Akademien,* utgifvit af Thure Wennberg 1796 och tryckt hos Carlbohm samma år, torde et utdrag deraf vara kärkommet.

»Helsingland var Åkerströms födelse-ort. Åkre By i Rogsta Socken dess fädernehem — der såg han dagen den 6 Mars 1759. Skattebonden Jon Mattsson var dess Fader, och dess Moder Brita Eriksdotter. Åkerströms manér är äfven så intagande som lysande. Correctionen den fullkomligaste: figuren ägande natur, mycket arbetad, lifvas än mer genom mästerligheten och sanningen af Landskapet och fonden som den omgifver. Åkerströms styrka röjes i Erotiska stylen. Expositionen är deri den lyckligaste. Han följde i figurens bildning Antiken i det strängaste: men tillika med den noggranhet, at ingenting fattades af detta egna, detta allt, som i sitt hela måste utföras för at erhålla värma i Antika stylen, och hvarförutan dess minsta uteslutande, oaktadt den ypperligaste proportion, närmar afbildningen til kyla och monotoni. Åkerströms karakter var god. Hans böjelser stilla: hans seder rena: hans umgänge enkelt och förtroligt. Han dog i Rom den 24 Nov. 1795, icke upnående 40 år.«

Vi känna icke anledningen eller ämnet af denna Handteckning, men den utmärker sig så fördelagtigt genom sin enkelhet i Compositionen, at ingen förklaring tyckes behöfvas för at rättfärdiga H. T. Wennbergs omdöme, at Åkerströms styrka röjes i den Erotiska stylen.

46.

Inbillningen.

Stance.

— — — gör godt, slut ögat till, och hoppas;
Inbillningen bedrar, men hjertats röst är sann.
LEOPOLD.

Den glada dag oss lyckan sparsamt skänker
Är ganska kort;
Den framtid som man sig i hoppet tänker
Är långt, långt bort.

Vi njuta blott vår lycka uti hoppet,
Som oss bedrar;
Den sällhet som vi fånga under loppet,
Ej stannar qvar.

Om tiden flyr snabbt hos vår Älskarinna
Väl mången gång;
Vid saknaden vi den odräglig finna,
Och lång, så lång.

I unga år til hvarje mål man hastar
Med liflighet;
Vid mogna år erfarenheten lastar
Vår barnslighet.

Hvad är du då? — Hur kallas du vår lycka?
Säg sanningen!
Et spöke blott, som vi i famnen trycka:
Inbillningen.

47.

Principer i teckningen af Mennisko-örat.

№ 46.

Inbillningen.

Andante con moto.

Första Årgång.

№ 47.

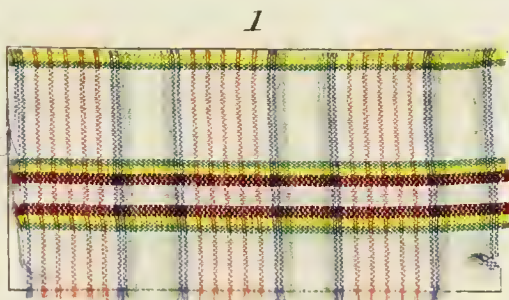

Första Årgång.

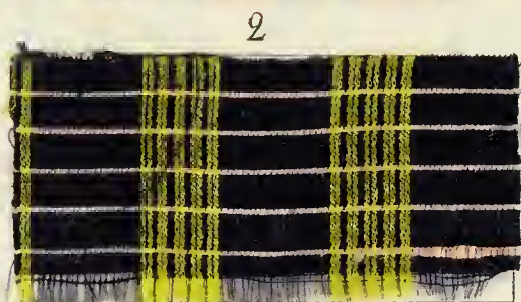
N:o 48.

1

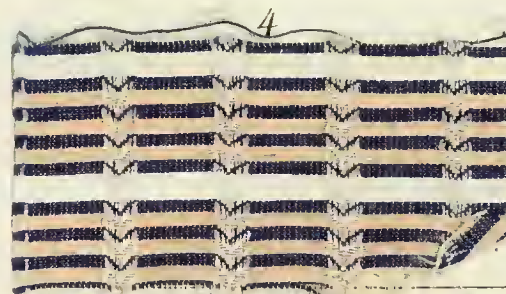
2

3

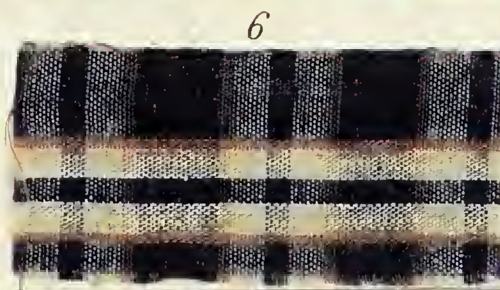
4

5

6

48.

Svenska hemväfda Tyger.

Vi frukta ej at förebrås af våra Läsarinnor, om vi sluta denna Årgång, utan at lemna en mode-costume från andra länder; fast mera äro vi öfvertygade at vår goda afsigt erkännes, då vi i det stället lemna verkliga prof på hemväfda tyger, dels til mönster åt deras egen flit, dels til bruk för dem som älska det inhemska. De äro i och för sig sjelfva så vackra och användbara för den allvarsamma husmodern som för flickan, då de icke vilja eller behöfva visa sig i en grannare costume, at vi endast behöfva i korthet säga hvar de finnas och til hvad pris.

N:o 1 håller 1⅛ aln i bredden och kostar 2 R:dr [redacted]. Riksg. aln.

N:o 2 håller 1⅛ aln i bredden och kostar 2 R:dr Riksg. aln.

N:o 3 håller 1⅛ aln i bredden och kostar 3 R:dr Riksg. aln i minut, men 2 R:dr 40 sk. i parti.

N:o 4 håller 1⅛ aln i bredden och kostar 2 R:dr Riksg. aln. Alla dessa tyger tilverkas på Hr E. Ullbergs Fabrik och finnas till salu hos honom på Vesterlånggatan, i hörnet af Tyska brinken, Huset N:o 1 Qvart. Cybele *).

N:o 5 håller 5/4 bredd och kostar i minut 1 R:dr 32 sk. men i parti 1 R:dr 29 sk. Riksg.; är af Hr Apelroths Fabrik och finnes hos Hr Ullberg.

N:o 6 håller 5/4 bredd och kostar i minut 1 R:dr 24 sk. men i parti 1 R:dr 16 sk. Riksg., är af Hr Goutelles Fabrik, och finnes äfven på ofvannämnde ställe.

Då vi önskade at äfven pryda denna lilla profkarta med någon passande decoration, kunde vi icke misstaga oss i valet at föreställa detta mönster af maka och äkta trohet, Drottningen på Itaka, Penelope, som om natten ref up hvad hon sjelf hade väfvit om dagen, för at få tidsutdrägt at förklara sig emellan den mängd af friare som besvärade henne och dem hon lofvat et afgörande svar så snart hennes väf hunnit bli färdig. Huru Penelope en gång öfverraskades i sin väfkammare af sina tilbedjare, som dragit misstanka om någon list, emedan väfven aldrig blef färdig, hvilket egentligen är föremålet för denna teckning efter Flaxman, derom läses mer i andra boken af Homers Odyssé.

*) På samma Fabrik göras äfven vackra Shawlar i madras-väfnad ifrån 8 til 10 och 12 qvarters fyrkant.

Innehåll:

Slut på första Årgången.

STOCKHOLM,

Tryckt hos Carl Deleen, 1819.

Rd. 1800:–

5 vols.

vol. 1: [2], 48 p. + 48 plates, of which 14 are hand-coloured, one with fabric [illegible] and one cut-out shroud of Gustav II

4to: A–M[2].

G. HEDBER
K. HOFBOKBINDA
STOCKHOL

